

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
MBA EXECUTIVE**

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**«Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.):
προσδιορισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων
ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία»**

**ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
(MBA EXE 20/06)**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ**

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2008**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1. ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ (συνοπτική προσέγγιση).....	6
1.1 Γενικά περί Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....	6
1.2 Αρχές και Κανόνες Αποτύπωσης των Οικονομικών Καταστάσεων.....	8
1.3 Αρχές και Κανόνες Αποτύπωσης των Οικονομικών Καταστάσεων	9
1.4 Πλαίσιο Εφαρμογής & Οικονομικές Καταστάσεις Δ.Λ.Π.....	10
Κεφάλαιο 2. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.....	13
2.1 Χρηματοοικονομικά μέσα και Τράπεζες στα Δ.Λ.Π.....	13
2.2 Εννοιολογική προσέγγιση.....	14
2.3 Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Μέσα και Λογιστική τους.....	16
2.4 Ενσωματωμένα Παράγωγα και Λογιστικός Χειρισμός τους.....	18
Κεφάλαιο 3. ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ & Δ.Λ.Π.....	20
3.1 Εισαγωγή.....	20
3.2 Εννοιολογική προσέγγιση	20
3.3 Αντισταθμιζόμενα στοιχεία και προσδιορισμός τους.....	22
3.4 Χρηματοοικονομικά στοιχεία: ιδιαιτερότητες και εξαιρέσεις.....	24
3.5 Μέσα αντιστάθμισης.....	27
Κεφάλαιο 4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΣΤΑ Δ.Λ.Π.....	28
4.1 Προϋποθέσεις εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης.....	28
4.2 Λογιστικοί χειρισμοί (συνοπτικά).....	28
4.3 Γνωστοποιήσεις.....	29
4.4 Δυσχέρειες στην εφαρμογή των κανόνων αντιστάθμισης.....	30

Κεφάλαιο 5. CASE STUDY: ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ Δ.Λ.Π. ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΕΙΣΗΓΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟ Χ.Α.Α ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ	32
5.1 Σκοπός και δομή της μελέτης.....	32
5.2 Αναλυτικά συμπεράσματα.....	33
5.2.1 Πληροφόρηση για τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και τη διαχείρισή τους.....	34
5.2.2 Αποτύπωση αναγνώρισης και διαχείρισης των κινδύνων στις Χρηματοοικονομικές καταστάσεις	39
5.2.3 Πληροφόρηση για τις λογιστικές αρχές που αφορούν την λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων.....	41
5.2.4 Πληροφόρηση για τα παράγωγα ως μέσα αντιστάθμισης κινδύνων.....	43
5.3 Μελέτη της PricewaterhouseCoopers ¹ για την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ από τις τράπεζες	45
5.4 Έρευνα της Grant Thornton ² για τις επιπτώσεις εφαρμογής των Δ.Χ.Π.Χ. στις εισηγμένες του Χ.Α.Α. εταιρίες.....	47
6.Συμπεράσματα – Επίλογος.....	50
Πηγές - Βιβλιογραφία.....	52

¹ www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=303

² www.grant-thornton.gr/newportal/downloads/IFRS%20survey%202007%20.pdf

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια της λήψης πτυχίου του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων» (MBA), με ειδίκευση στη «Χρηματοοικονομική Διοίκηση». Πρόκειται για μία προσπάθεια προσέγγισης και ανάλυσης της διαδικασίας **προσδιορισμού χρηματοοικονομικών στοιχείων ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία, στα πλαίσια της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π).**

Το θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία θεωρείται κρίσιμο και επίκαιρο, καθώς συνδέεται με τη χρήση της αντισταθμιστικής λογιστικής και ειδικότερα με την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν σήμερα τα τραπεζικά και πάσης φύσεως χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

Η εργασία ξεκινάει με μία σύντομη αναφορά στο περιεχόμενο, τη φιλοσοφία και την πρακτική εφαρμογή των Δ.Λ.Π. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα ΔΛΠ που αφορούν τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα με έμφαση στο ΔΛΠ 39 «Χρηματοπιστωτικά μέσα: Καταχώρηση και Αποτίμηση».

Ακολουθεί μία θεωρητική προσέγγιση του περιεχομένου της αντισταθμιστικής λογιστικής, που ξεκινάει από την ανάλυση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και επεκτείνεται στην έννοια και τα μέσα αντιστάθμισης των κινδύνων αυτών, όπως προσεγγίζονται και αναλύονται στο ΔΛΠ 39.

Για την πρακτική προσέγγιση του θέματος, πραγματοποιείται μία σύντομη μελέτη και ανάλυση στοιχείων της περιόδου 2006 - 2005 κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ από τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο. Ο τραπεζικός κλάδος επιλέχθηκε καθώς αποτελεί εκ φύσεως το πλέον σύγχρονο και αντιπροσωπευτικό πεδίο αντιμετώπισης και διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων. Συγκεκριμένα γίνεται ανάλυση των ετήσιων εκθέσεων των (ατομικών) οικονομικών καταστάσεων του 2006 για τις τράπεζες: Εθνική, Alpha, Eurobank, Πειραιώς και Κύπρου, με σκοπό την αξιολόγηση της παρεχόμενης πληροφόρησης για τη χρήση λογιστικής αντιστάθμισης. Πρόκειται για τράπεζες που κατέχουν τα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς, ανήκουν σε ομίλους με σημαντική

επιχειρηματική παρουσία εκτός Ελλάδας και κατά συνέπεια η έκθεσή τους σε επιχειρηματικούς κινδύνους είναι σημαντική.

Η πρακτική προσέγγιση και τα συμπεράσματα που προκύπτουν σχετικά με την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Χρηματοοικονομικών Προτύπων είναι χρήσιμα τόσο για την κατανόηση του περιεχομένου και της χρήσης των εργαλείων της αντισταθμιστικής λογιστικής, όσο και για αποτύπωση των προοπτικών και της δυναμικής που έχουν διαμορφώσει τα νέα Πρότυπα σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας με την κατάργηση των οικονομικών συνόρων και την απελευθέρωση κεφαλαιαγορών και χρηματαγορών κατέστησαν επιτακτική τα τελευταία χρόνια την ανάγκη εφαρμογής Λογιστικών Προτύπων σε διεθνές επίπεδο. Μέσα από την εφαρμογή ενιαίων Λογιστικών Προτύπων, εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ των λογιστικών καταστάσεων που συντάσσονται από επιχειρήσεις διαφορετικών χωρών και επιτυγχάνεται μεγαλύτερη συνοχή των καταστάσεων αυτών, αφού η σύνταξή τους στηρίζεται σε ένα σύνολο προτύπων και διαδικασιών μεταξύ των οποίων υπάρχει λογική συνέχεια και συνέπεια, χωρίς αντιφάσεις και αντιθέσεις.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι το κύριο και πλέον αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης και αποτελούν μία κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών πολιτικών και κανόνων που θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, αλλά και κατά την καθημερινή καταγραφή των οικονομικών συναλλαγών και γεγονότων.

Με απαίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα εφαρμόζονται με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της περιόδου 1/1/2005-31/12/2005 σε όλες τις εισηγμένες στα Χρηματιστήριο εταιρίες των κρατών μελών. Παράλληλα με την ανάγκη εφαρμογής των Λογιστικών Προτύπων, η απελευθέρωση των αγορών από τους διοικητικούς ελέγχους και περιορισμούς του παρελθόντος, ενίσχυσαν και πολλαπλασίασαν του κινδύνους που καλούνται να «διαχειριστούν» οι σύγχρονες οικονομικές μονάδες.

Οι κίνδυνοι ήταν πάντα θέμα υψηλού ενδιαφέροντος για τις τράπεζες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια είναι αναγκασμένες να υιοθετούν προληπτικούς τρόπους διαχείρισης των κινδύνων που αντιμετωπίζουν. Στα πλαίσια της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων λειτουργεί η έννοια της αντιστάθμισης (hedging) της οποίας η λογιστική (αλλά και χρηματοοικονομική) εφαρμογή αποτελεί ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα αλλά και «ανοικτά» θέματα των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί το σημαντικότερο κίνητρο για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος - «προσδιορισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ως αντισταθμισμένα στοιχεία» - που θεωρείται ιδιαίτερα επίκαιρο.

1. ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ (συνοπτική προσέγγιση)

1.1 Γενικά περί Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι σήμερα το πλέον αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης και αποτελούν μία κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών πολιτικών και κανόνων που θα πρέπει να εφαρμόζονται για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Παρουσιάζουν επίσης τον τρόπο σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να απεικονίζονται συγκεκριμένες οικονομικές συναλλαγές και γεγονότα, έτσι ώστε η συμμόρφωση με αυτούς τους κανόνες να θεωρείται αναγκαία για την εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αποσκοπεί στη δημιουργία προϋποθέσεων για μία ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αγορά κεφαλαίων, μέσω της αύξησης της δυνατότητας σύγκρισης των καταστάσεων στην ενιαία αγορά, προκειμένου να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό ο ανταγωνισμός και η κυκλοφορία των κεφαλαίων.

Σημειώνεται ότι τα Πρότυπα που είχαν εκδοθεί την περίοδο 1973-2001 από την Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.C.) ονομάζονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (International Accounting Standards), ενώ το Μάρτιο του 2002 αποφασίστηκε ότι όλα τα Πρότυπα που εκδίδονται πλέον από το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B.) θα ονομάζονται Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (International Financial Reporting Standards).

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) όπως εκδόθηκαν από την Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων είναι συνολικά 41, αλλά σε ισχύ λόγω ενδιάμεσων καταργήσεων και αντικαταστάσεων ορισμένων εξ αυτών είναι 34, τα εξής:

ΔΛΠ 1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΔΛΠ 2 ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

ΔΛΠ 7 ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

ΔΛΠ 8 ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΑΘΗ

ΔΛΠ 10 ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

ΔΛΠ 11 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ

ΔΛΠ 12 ΦΟΡΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΔΛΠ 14 ΠΑΡΟΧΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΔΛΠ 15 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΦΑΝΕΡΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΔΛΠ 16 ΕΝΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΔΛΠ 17 ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ

ΔΛΠ 18 ΕΣΟΔΑ

ΔΛΠ 19 ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

ΔΛΠ 20 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΔΛΠ 21 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

ΔΛΠ 22 ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΛΠ 23 ΚΟΣΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

ΔΛΠ 24 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΥΝΔΕΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

ΔΛΠ 26 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ

ΔΛΠ 27 ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ & ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΔΛΠ 28 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΔΛΠ 29 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΥΠΕΡΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

ΔΛΠ 30 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΔΛΠ 31 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ

ΔΛΠ 32 ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΔΛΠ 33 ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ

ΔΛΠ 34 ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΔΛΠ 35 ΔΙΑΚΟΠΤΩΜΕΝΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

ΔΛΠ 36 ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ ΑΞΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΔΛΠ 37 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ, ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ & ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

ΔΛΠ 38 ΑΨΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΔΛΠ 39 ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ : ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

ΔΛΠ 40 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΚΙΝΗΤΑ

ΔΛΠ 41 ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ

1.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Οι Γενικές Λογιστικές Αρχές που υιοθετούνται κατά την κατάρτιση και δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τα Δ.Λ.Π. είναι³:

- Δεδουλευμένη βάση: τα διάφορα λογιστικά γεγονότα που επηρεάζουν την Καθαρή Θέση της επιχείρησης, καταχωρούνται στα βιβλία της όταν συμβαίνουν. Αυτό σημαίνει ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφόρηση όχι μόνο για τις εισπράξεις και πληρωμές της επιχείρησης που αφορούν μετρητά και συνέβησαν στο παρελθόν, αλλά και για τις υποχρεώσεις και απαιτήσεις της επιχείρησης σε μετρητά που αφορούν στο μέλλον.

- Συνέχιση της δραστηριότητας: οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται με βάση την υπόθεση ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει τη δραστηριότητά της και στο μέλλον.

- Συνάφεια: προκειμένου οι παρεχόμενες πληροφορίες να είναι χρήσιμες θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των χρηστών για λήψη αποφάσεων βοηθώντας τους να αξιολογήσουν παρελθόντα, παρόντα ή μελλοντικά γεγονότα και να επιβεβαιώσουν ή διορθώσουν προηγούμενες εκτιμήσεις τους

- Να είναι κατανοητά: από όλους τους ενδιαφερόμενους χρήστες, οι οποίοι διαθέτουν τις απαραίτητες λογιστικές και οικονομικές γνώσεις

- Σχετικότητα⁴: Για να είναι χρήσιμη η πληροφόρηση που εμπεριέχεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, πρέπει να είναι σχετική με τις ανάγκες των χρηστών στη λήψη αποφάσεων. Η προβλεψιμότητα ή η επιβεβαίωση είναι δύο χαρακτηριστικά που αλληλοσυνδέονται.

- Ουσιαστικότητα: Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιέχεται ουσιαστική πληροφόρηση, δηλαδή πληροφόρηση που μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνουν οι χρήστες.

- Αξιοπιστία: για να είναι χρήσιμη η πληροφορία, πρέπει να είναι αξιόπιστη, δηλαδή να είναι ουσιαστική, αμερόληπτη (ουδέτερη από προσωπικές

---

³ Βενιέρης Γ. «Ο σκοπός και οι γενικές αρχές των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων» Οικονομικός Ταχυδρόμος (21/09/2003, σελ 52)

⁴ Βρουστούμης Π. «Οικονομικές Καταστάσεις και Λογιστικές Αρχές ή Μέθοδοι κατά τα ΔΛΠ» Περιοδικό Λογιστής (Ιανουάριος 2002, σελ 178-179)

εκτιμήσεις), συντηρητική (να μη δημιουργεί υπερβολική αισιοδοξία για τις μελλοντικές δυνατότητες της επιχείρησης) και πλήρης

- Συγκρισιμότητα: οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να είναι σε θέση να τις συγκρίνουν διαχρονικά, αλλά και με άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις για να εξάγουν χρήσιμα συμπεράσματα. Προς την κατεύθυνση αυτή βοηθά η έγκαιρη δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η παρουσίαση μέσω αυτών της εύλογης ή ακριβοδίκαιης περιουσιακής κατάστασης της επιχείρησης

- Σύνεση: κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων αντιμετωπίζονται συχνά αβεβαιότητες (επισφάλειες, ωφέλιμη ζωή παγίων κ.α.) που αναγνωρίζονται με τη γνωστοποίηση του είδους και της έκτασής τους, καθώς και με την επίδειξη σύνεσης κατά την κατάρτιση των Οικονομικών Καταστάσεων. Η σύνεση συνδέεται με την επιφυλακτικότητα ώστε τα στοιχεία ενεργητικού και τα έσοδα να μην υπερεκτιμούνται, ενώ αντίθετα υποχρεώσεις και έξοδα να μην υποτιμούνται.

Πέραν των γενικών αρχών, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα⁵ αποκλίνουν από την αρχή του ιστορικού κόστους ως βάση μέτρησης των οικονομικών στοιχείων και υιοθετούν την αρχή του τρέχοντος κόστους. Συνέπεια της υιοθέτησης του τρέχοντος κόστους είναι η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων όχι μόνο με βάση τα λογιστικά στοιχεία αλλά και με βάση εκτιμήσεις και προβλέψεις που παρέχουν ειδικοί εκτιμητές.

1.3 Αρχές και Κανόνες Αποτύπωσης των Οικονομικών Καταστάσεων

Η αποτύπωση, κατά Δ.Λ.Π. της οικονομικής κατάστασης των εισηγμένων επιχειρήσεων προϋποθέτει την εφαρμογή των εξής αρχών:

- Τα οικονομικά τίθενται υπεράνω των νομικών: τα Δ.Λ.Π. απαιτούν κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων να μην λαμβάνονται υπόψη εθνικές νομοθεσίες που ρυθμίζουν θέματα των επιχειρήσεων ή των ισολογισμών τους

- Τα οικονομικά τίθενται υπεράνω των φορολογικών: τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να απεικονίζουν την οικονομική πραγματικότητα ανεξάρτητα από τη φορολογική τους μεταχείριση

---

⁵ Αλαμάνος Χ. «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα» Οικονομικός Ταχυδρόμος (13/7/2002, σελ 13)

- Τα οικονομικά τίθενται υπεράνω των λογιστικών:

πρωταρχικός σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι η αποτύπωση της οικονομικής πραγματικότητας, ακόμη και αν απαιτηθεί παρέκκλιση από τις λογιστικές μεθοδολογίες. Η αρχή αυτή υποδηλώνεται και από την μετονομασία των Δ.Λ.Π. σε Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

- Η δημιουργία ιδίων κεφαλαίων τίθεται υπεράνω των κερδών:

δίνεται, δηλαδή, μεγαλύτερη βαρύτητα στα ίδια κεφάλαια μίας επιχείρησης από την κερδοφορία της, για το λόγο αυτό προβλέπεται η σύνταξη ξεχωριστού Πίνακα Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

- Η δημιουργία ρευστότητας τίθεται υπεράνω της δημιουργίας κερδών:

θεωρείται σημαντική η δυνατότητα του χρήστη των οικονομικών καταστάσεων, να εκτιμήσει την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα σε δεδομένο χρόνο. Η κερδοφορία κρίνεται σημαντική αλλά όχι ικανή συνθήκη αποδοτικότητας της επιχείρησης. Στα πλαίσια αυτά προβλέπεται η σύνταξη αυτόνομου Πίνακα Ταμειακών Ροών

- Το παρόν τίθεται υπεράνω του παρελθόντος:

τα στοιχεία του Ισολογισμού αποτυπώνονται σε τρέχουσες (ρεαλιστικές) αξίας και όχι σε αξίες κτήσεις. Η εφαρμογή της αρχής αυτής σκοπό έχει την ουσιαστική αναβάθμιση των οικονομικών καταστάσεων.

1.4 Πλαίσιο Εφαρμογής & Οικονομικές Καταστάσεις κατά Δ.Λ.Π.

Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ελλάδα καθιερώθηκε με τον Ν.2992/2002. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του σχετικού νόμου, προβλέπεται:

- Τα Δ.Λ.Π. εφαρμόζονται στη χώρα μας κατά την κατάρτιση των δημοσιευμένων Οικονομικών Καταστάσεων και συγκεκριμένα:

- Τον Ισολογισμό
- Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Την Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων
- Την Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- Τις σημειώσεις επί των Οικονομικών Καταστάσεων

Τα Δ.Λ.Π. εφαρμόζονται υποχρεωτικά για τις εταιρίες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών

- Στις Οικονομικές Καταστάσεις για τις οποίες εφαρμόζονται τα ΔΛΠ περιλαμβάνονται:

- Οι Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις των μητρικών εταιριών
- Οι Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις των ομίλων εταιριών που συντάσσονται με ευθύνη των μητρικών

- Η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. αφορά τις Οικονομικές Καταστάσεις (ετήσιες ή περιοδικές) που καταρτίζονται κατά τις διαχειριστικές χρήσεις ή περιόδους που λήγουν από την 31/12/2003 και μετά

- Τα Δ.Λ.Π. ή Δ.Π.Χ.Π. (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης), όπως ονομάζονται πλέον, εφαρμόζονται υποχρεωτικά στη Ελλάδα (όπως και στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση) για πρώτη φορά από τη χρήση του 2005. Η ιδιαιτερότητα που δυσχεραίνει το έργο των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών είναι η υποχρέωσή τους να δημοσιεύουν τριμηνιαίες Οικονομικές Καταστάσεις (προβλέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα 360/1985).

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων κατά τα Δ.Λ.Π. χαρακτηρίζεται από ουδέτερη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, συνεπώς οι καταστάσεις αυτές πρέπει να απεικονίζουν την πραγματικότητα της επιχείρησης σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1, ο Ισολογισμός παρουσιάζει σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή την οικονομική κατάσταση (ενεργητικό, υποχρεώσεις, ίδια κεφάλαια) της επιχείρησης. Ένα ενδεικτικό υπόδειγμα κατάταξης και παρουσίασης των στοιχείων του ισολογισμού είναι ως εξής:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Μη Κυκλοφορούντα Στοιχεία του Ενεργητικού

- Ενσώματα πάγια
- Υπεραξία
- Άυλα πάγια
- Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις
- Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση

Κυκλοφορούντα Στοιχεία του Ενεργητικού

- Αποθέματα
- Απαιτήσεις
- Λοιπές απαιτήσεις
- Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων
- Διαθέσιμα και ισοδύναμα ταμειακών διαθεσίμων

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ και ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ίδια Κεφάλαια

- Μετοχικό κεφάλαιο
- Αποθεματικά
- Κέρδη εις νέον
- Δικαιώματα μειοψηφίας

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

- Μακροπρόθεσμα δάνεια
- Υποχρεώσεις συνταξιοδότησης του προσωπικού
- Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση
- Μακροπρόθεσμες προβλέψεις

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

- Προμηθευτές και συναφείς υποχρεώσεις
- Βραχυπρόθεσμα δάνεια
- Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις πληρωτέες την επόμενη χρήση
- Φόροι πληρωτέοι
- Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις

Είναι σύνηθες⁶, αλλά όχι και δεσμευτικό σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π., τα στοιχεία του ενεργητικού να κατατάσσονται σε κυκλοφορούντα και μη κυκλοφορούντα, ενώ οι υποχρεώσεις σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Σε περίπτωση που δεν επιλέγεται

---

⁶ Grant Thornton «Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, I.F.R.S.: αναλυτική παρουσίαση» 2^η έκδοση Αθήνα 2006 (σελ 71-75)

η παραπάνω κατάταξη, τότε τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις θα πρέπει να παρουσιάζονται γενικά κατά τη σειρά ρευστότητάς τους.

Γενικότερα, η απεικόνιση της πραγματικότητας απαιτεί εκτεταμένη χρήση λογιστικών εκτιμήσεων που θεωρητικά διευκολύνουν την υποκειμενικότητα των οικονομικών καταστάσεων, την αποκλειστική ευθύνη των οποίων φέρει η διοίκηση της εταιρίας. Η εφαρμογή δηλαδή των Δ.Λ.Π. προϋποθέτει πέραν των άλλων και την παράλληλη θωράκιση των θεσμικών και ελεγκτικών μηχανισμών.

2. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.

2.1 Χρηματοοικονομικά μέσα και Τράπεζες στα Δ.Λ.Π

Η κατάργηση των περιορισμών των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και ιδιαίτερα των πιστωτικών ιδρυμάτων, σε συνδυασμό, με την αλματώδη ανάπτυξη νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, οδήγησαν σε ένα πολύπλοκο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Η κατανόηση των αγορών και των προϊόντων τους, αποτελούν σήμερα απαραίτητα προσόντα για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που εμπεριέχουν

Η παροχή, από τις οικονομικές καταστάσεις, στοιχείων που αφορούν την έκθεση της επιχειρήσεων – και ειδικότερα των χρηματοοικονομικών οργανισμών - σε κινδύνους καθώς και τους τρόπους διαχείρισής τους, αποτελεί απαραίτητη πληροφόρηση για το σύγχρονο χρήστη.

Τα Δ.Λ.Π. δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα αυτό. Στο Δ.Λ.Π 30 : ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ, γίνεται εκτενής αναφορά στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες και γενικότερα τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Το Πρότυπο αυτό εφαρμόστηκε για τις οικονομικές καταστάσεις των περιόδων μέχρι την 31/12/2006. Για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων που καλύπτουν διαχειριστικές περιόδους που ξεκινούν από την 1/1/2007, εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Π. 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις» το οποίο και αντικαθιστά πλήρως το Δ.Λ.Π. 30.

Επιπλέον, με την υποχρεωτική εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Π. 7 καταργούνται όλες οι διατάξεις του Δ.Λ.Π. 32 που αναφέρονται στις γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών

μέσων και από 1/1/2007 το Δ.Λ.Π. 32 μετονομάστηκε από «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» σε «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίαση».

Το Δ.Λ.Π. 32 μαζί με το Δ.Λ.Π. 39: «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση», είναι τα δύο Πρότυπα⁷ που αναφέρονται στις λογιστικές πολιτικές αναγνώρισης, αποτίμησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μέσων στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Το Δ.Λ.Π. 39 προσδιορίζει τις λογιστικές πολιτικές που πρέπει να ακολουθούνται για την αναγνώριση και αποτίμηση των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων, ενώ το Δ.Λ.Π. 32 αποτελεί τον οδηγό για την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών των χρηματοοικονομικών μέσων στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις μίας επιχείρησης.

2.2 Εννοιολογική προσέγγιση

Τα Δ.Λ.Π. 32 & 39 χρησιμοποιούν ορισμένες βασικές χρηματοοικονομικές έννοιες οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την κατανόηση και εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών που περιγράφουν.

Χρηματοοικονομικό μέσο είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού σε μία επιχείρηση και μία χρηματοοικονομική υποχρέωση ή ένα συμμετοχικό τίτλο σε μία άλλη επιχείρηση.

Παραδείγματα συμβάσεων που αποτελούν σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 32 χρηματοοικονομικά μέσα είναι εξής:

- Δανειακή σύμβαση
- Χορήγηση εμπορικής πίστωσης (στην αγορά ή πώληση εμπορευμάτων επί πιστώσει)
- Ομόλογα και ομολογίες
- Μετοχές και εταιρικά μερίδια

---

⁷ Grant Thornton, 2η έκδοση «Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, I.F.R.S.: αναλυτική παρουσίαση» Αθήνα, Grant Thornton, 2006 (σελ. 779-780)

- Παράγωγα (π.χ. σύμβαση προαγοράς συναλλάγματος)
- Σύμβαση χρηματοοικονομικής μίσθωσης
- Σύμβαση χορήγησης χρηματοοικονομικής εγγύησης
- Συμβάσεις παραγώγων επί εμπορευμάτων (π.χ. συμβόλαιο προαγοράς πετρελαίου)

Χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού είναι κάθε στοιχείο του ενεργητικού που αφορά: α) ταμειακά διαθέσιμα, β) συμβατικό δικαίωμα λήψης μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού στοιχείου από άλλη επιχείρηση, γ) συμβατικό δικαίωμα ανταλλαγής χρηματοοικονομικών μέσων σε μία άλλη επιχείρηση, δ) κάθε τίτλος συμμετοχής σε άλλη επιχείρηση & ε) μία σύμβαση η οποία (ενδεχομένως) θα διακανονιστεί με συμμετοχικούς τίτλους της επιχείρησης και είναι i) ένα μη παράγωγο για το οποίο η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη ή ενδέχεται να υποχρεωθεί να λάβει μεταβλητό αριθμό ιδίων συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης ή ii) ένα παράγωγο το οποίο θα διακανονιστεί ή ενδέχεται να διακανονιστεί με κάθε άλλο τρόπο εκτός της ανταλλαγής με ένα καθορισμένο ποσό ή άλλης χρηματοοικονομικής απαίτησης με ένα καθορισμένο αριθμό συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης.

Παραδείγματα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού αποτελούν τα εξής:

- Χρηματικά διαθέσιμα & καταθέσεις σε χρηματοοικονομικά ιδρύματα
- Απαιτήσεις από πελάτες εισπρακτέες
- Δάνεια εισπρακτέα
- Ληφθείσες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις
- Απαιτήσεις από σύμβαση χρηματοοικονομικών μισθώσεων
- Κρατικά ομόλογα
- Ομολογίες
- Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων
- Μετοχές ανωνύμων εταιριών & μερίδια συμμετοχής σε Ε.Π.Ε, ΟΕ κλπ
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών

Χρηματοοικονομική υποχρέωση είναι συμβατική υποχρέωση για: α) παράδοση μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού σε άλλη επιχείρηση, β) ανταλλαγή χρηματοοικονομικών μέσων με άλλη επιχείρηση, με όρους πιθανά δυσμενείς & γ) μία σύμβαση η οποία (ενδεχομένως) θα διακανονιστεί με συμμετοχικό

τίτλο της επιχείρησης και είναι: i) ένα μη παράγωγο για το οποίο η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη ή ενδέχεται να υποχρεωθεί να παραδώσει μεταβλητό αριθμό ιδίων συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης ή ii) ένα παράγωγο το οποίο θα διακανονιστεί ή ενδέχεται να διακανονιστεί με κάθε άλλο τρόπο εκτός της ανταλλαγής με ένα καθορισμένο ποσό ή άλλης χρηματοοικονομικής απαίτησης με ένα καθορισμένο αριθμό συμμετοχικών τίτλων της επιχείρησης.

Παραδείγματα χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων είναι τα εξής:

- Τραπεζικός δανεισμός
- Υποχρεώσεις από προμηθευτές
- Υποχρεώσεις από συμβάσεις χρηματοοικονομικών μισθώσεων
- Υποχρεώσεις από χορηγηθείσες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Συμμετοχικός τίτλος είναι κάθε σύμβαση που αποδεικνύει το καθαρό δικαίωμα στα ίδια κεφάλαια μίας άλλης επιχείρησης

Παραδείγματα συμμετοχικών τίτλων είναι τα εξής:

- Κοινές μετοχές
- Δικαιώματα που παρέχονται στον κάτοχο, προκειμένου να αγοράσει συγκεκριμένο αριθμό μετοχών της εκδότριας επιχείρησης, έναντι προκαθορισμένου ποσού ή άλλου στοιχείου του ενεργητικού
- Ορισμένοι τύποι προνομιούχων μετοχών

2.3 Παράγωγα Χρηματοοικονομικά Μέσα και Λογιστική τους

Παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο είναι ένα χρηματοοικονομικό μέσο ή άλλο συμβόλαιο με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Η αξία του μεταβάλλεται σε συνάρτηση με τη μεταβολή ενός καθορισμένου επιτοκίου της τιμής ενός χρηματοοικονομικού μέσου, ενός αγαθού, μίας συναλλαγματικής ισοτιμίας, ενός δείκτη τιμών ή συντελεστών, μίας πιστωτικής διαβάθμισης ή τη μεταβολή κάποιας άλλης μεταβλητής
- Δεν απαιτεί αρχική καθαρή επένδυση ή η αρχική επένδυση που απαιτεί είναι ελάχιστη σε σχέση με αυτή που θα απαιτούνταν για άλλου τύπου συμβόλαια
- Διακανονίζεται σε μία μελλοντική ημερομηνία

Η μεγάλη ανάπτυξη της αγοράς παραγώγων οφείλεται στο ότι τα προϊόντα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως εργαλεία σταθεροποίησης, εξομάλυνσης και περιορισμού των κινδύνων των οικονομικών συναλλαγών.

Τα χρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα, που τελούν υπό διαπραγμάτευση στο πλαίσιο μιας οργανωμένης αγοράς, έχουν δύο κρίσιμα χαρακτηριστικά: i) είναι συμβάσεις που καταρτίζονται μεταξύ ενός μέλους και της οργανωμένης αγοράς, και κατά συνέπεια ο πιστωτικός κίνδυνος της συναλλαγής αναλαμβάνεται από την αγορά και ii) κάθε προϊόν είναι τυποποιημένο, δηλαδή, έχει τα ίδια χαρακτηριστικά. Αυτή η τυποποίηση τα καθιστά ανταλλάξιμα, τους προσδίδει ρευστότητα και δυνατότητα συμψηφισμού, αντίθετα με ό,τι ισχύει σε παράγωγα προϊόντα που δεν είναι εισηγμένα σε οργανωμένες αγορές.

Τα παράγωγα προϊόντα είναι διαφορετικά στη φύση τους από τα υποκείμενά τους. Για παράδειγμα, οι υποκείμενες μετοχές αποτελούν υποχρεώσεις της εκδότριας εταιρείας προς τους εκάστοτε μετόχους της. Το παράγωγο προϊόν, δικαιώματα επί μετοχών, δεν δημιουργεί δικαίωμα κατά της εταιρείας που τις εκδίδει, αλλά κατά κάποιου άλλου προσώπου ως προς τις μετοχές αυτές (π.χ. να αγοράσει ή να πωλήσει ορισμένο αριθμό μετοχών σε συγκεκριμένη τιμή, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας).

Γνωστά παράγωγα προϊόντα, τα οποία διαπραγματεύονται διεθνώς, είναι τα προθεσμιακά συμβόλαια (futures), τα δικαιώματα (options) και οι ανταλλαγές (swaps). Ένα προθεσμιακό συμβόλαιο αποτελεί συμφωνία που επετεύχθη σε μια χρονική στιγμή για την παράδοση ενός προϊόντος (υποκείμενο) σε συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία, και σε τιμή που καθορίστηκε κατά τον χρόνο της σύμβασης. Με ένα δικαίωμα (option), κάποιος μπορεί να αγοράσει ή να πωλήσει, σε περιορισμένη περίοδο, ένα συγκεκριμένο αγαθό σε καθορισμένη τιμή. Η ανταλλαγή (swap) είναι η συμφωνία μεταξύ δύο μερών, που λέγονται αντισυμβαλλόμενοι, να ανταλλάξουν χρηματοροές σε μια ή και περισσότερες περιόδους, στο μέλλον. Οι ανταλλαγές στην πλειονότητά τους διαπραγματεύονται εκτός κύκλου, δηλαδή δεν είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια παραγώγων προϊόντων.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται ορισμένα παραδείγματα παραγώγων που εμπίπτουν στον ορισμό του Δ.Λ.Π. 39

Παράγωγο	Υποκείμενο στοιχείο (μεταβλητή)
Συμβόλαιο ανταλλαγής επιτοκίου	Επιτόκια
Συμβόλαιο ανταλλαγής νομισμάτων	Συναλλαγματικές ισοτιμίες
Συμβόλαιο ανταλλαγής εμπορευμάτων	Τιμές διαπραγματεύσιμων εμπορευμάτων
Συμβόλαιο ανταλλαγής μετοχών	Τιμές μετοχών
Αγορά ή εκχώρηση δικαιωμάτων επί ομολόγων	Επιτόκια
Συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης εμπορευμάτων	Τιμές διαπραγματεύσιμων εμπορευμάτων
Συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης επί χρηματιστηριακών δεικτών	Τιμές μετοχών - δεικτών
Προθεσμιακό συμβόλαιο επί επιτοκίου	Επιτόκια

Το Δ.Λ.Π. 39 κατατάσσει τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα σε δύο κατηγορίες:

- Παράγωγα προϊόντα που προορίζονται από την επιχείρηση ως μέσα αντιστάθμισης κινδύνων και παράλληλα ικανοποιούν τα κριτήρια του Δ.Λ.Π. 39 για την εφαρμογή της αντισταθμιστικής λογιστικής
- Παράγωγα που αποκτώνται για εμπορικούς σκοπούς, καθώς και όλα τα υπόλοιπα παράγωγα που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης (σύμφωνα με τα κριτήρια του Δ.Λ.Π. 39). Τα παράγωγα αυτά εντάσσονται στην κατηγορία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων στην εύλογη αξία μέσω της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Εύλογη αξία είναι, για τα παράγωγα που διαπραγματεύονται σε μία ενεργό αγορά, η χρηματιστηριακή αξία τους κατά την ημέρα της αποτίμησης. Για τα παράγωγα που δεν διαπραγματεύονται σε μία οργανωμένη αγορά, η επιχείρηση πρέπει να υπολογίσει την εύλογη αξία τους που είναι το ποσό που θα εισέπραττε ή θα κατέβαλλε αν διακανονιζόταν κατά την ημέρα της αποτίμησης.

2.4 Ενσωματωμένα Παράγωγα και Λογιστικός Χειρισμός τους

Ένα ενσωματωμένο παράγωγο είναι ένα συνθετικό στοιχείο ενός σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου που περιλαμβάνει και ένα μη παράγωγο κύριο συμβόλαιο,

με αποτέλεσμα μερικές από τις ταμειακές ροές του σύνθετου μέσου να κυμαίνονται κατά τρόπο όμοιο με ένα αυτοτελές παράγωγο. Το ενσωματωμένο παράγωγο επηρεάζει μερικές ή όλες τις ταμειακές ροές, οι οποίες διαφορετικά με βάση το συμβόλαιο θα έπρεπε να τροποποιηθούν βασιζόμενες σε ένα καθορισμένο επιτόκιο, τιμή χρηματοοικονομικού μέσου, τιμή εμπορευμάτων, συναλλακτική ισοτιμία, δείκτη τιμών ή άλλες μεταβλητές.

Το χρηματοοικονομικό μέσο που, εκτός από το κύριο συμβόλαιο, ενσωματώνει και ένα ή περισσότερα παράγωγα καλείται σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο.

Όταν το παράγωγο που συνοδεύει ένα χρηματοοικονομικό μέσο μπορεί να μεταβιβαστεί ανεξάρτητα από εκείνο το μέσο ή έχει διαφορετικό αντισυμβαλλόμενο από εκείνο το μέσο, τότε δεν είναι ενσωματωμένο παράγωγο, αλλά ένα ξεχωριστό χρηματοοικονομικό μέσο.

Για το λογιστικό χειρισμό τους, τα ενσωματωμένα παράγωγα διακρίνονται δύο περιπτώσεις:

- Όταν τα οικονομικά χαρακτηριστικά του παραγώγου συνδέονται στενά με τα χαρακτηριστικά του κυρίου συμβολαίου στο οποίο είναι ενσωματωμένο.

Στην περίπτωση αυτή το συμβόλαιο αναγνωρίζεται ως ένα ενιαίο χρηματοοικονομικό μέσο, το οποίο εντάσσεται στην κατηγορία των «χρηματοοικονομικών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης» και κατά την αποτίμησης του συμβολαίου λαμβάνονται υπόψη όλοι οι όροι που ενσωματώνονται σε αυτό.

- Όταν τα οικονομικά χαρακτηριστικά του παραγώγου δεν συνδέονται στενά με τα χαρακτηριστικά του κύριου συμβολαίου στο οποίο είναι ενσωματωμένο.

Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση μπορεί:

- i) να κάνει χρήση της επιλογής εύλογης αξίας και να εντάσσει ολόκληρο το συμβόλαιο στην κατηγορία των «Χρηματοοικονομικών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης». Δεν πραγματοποιείται, δηλαδή, διαχωρισμός του κύριου συμβολαίου από το παράγωγο.

- ii) να διαχωρίσει την αξία του συμβολαίου στο τμήμα που αφορά το παράγωγο και στο τμήμα που αφορά στο κύριο συμβόλαιο. Το παράγωγο εντάσσεται στην κατηγορία των «Χρηματοοικονομικών Μέσων στην εύλογη αξία μέσω της

Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης» και το κύριο συμβόλαιο μπορεί να ενταχθεί σε μία οποιαδήποτε κατηγορία του Δ.Λ.Π. 39.

3. ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ & Δ.Λ.Π.

3.1 Εισαγωγή

Η απελευθέρωση των αγορών και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιούργησε συνθήκες που οδήγησαν στην ανάπτυξη και διεύρυνση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν σήμερα τόσο οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί όσο και το σύνολο των επιχειρήσεων. Η διαμόρφωση του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος οδήγησε στην ανάγκη, αρχικά μέτρησης και στη συνέχεια διαχείρισης και αντιστάθμισής των κινδύνων αυτών.

Η λογιστική της αντιστάθμισης κινδύνων περιγράφεται στο Δ.Λ.Π. 39 «ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ : ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ». Με την αντισταθμιστική λογιστική επιδιώκεται η αναγνώριση στα αποτελέσματα χρήσης της συμψηφιστικής επίδρασης των μεταβολών στην εύλογη αξία ενός μέσου αντιστάθμισης και του αντίστοιχου στοιχείου που αντισταθμίζει.

Τα κύρια θέματα που πραγματεύεται το Δ.Λ.Π. 39 είναι:

- Ο προσδιορισμός των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μπορούν να προσδιοριστούν ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία
- Ο προσδιορισμός των χρηματοοικονομικών στοιχείων που μπορούν να προσδιοριστούν ως μέσα αντιστάθμισης
- Τα κριτήρια που πρέπει να ικανοποιούνται προκειμένου να εφαρμοστεί η λογιστική αντιστάθμισης
- Ο καθορισμός των κατάλληλων για κάθε τύπο αντιστάθμισης λογιστικών χειρισμών.

3.2 Εννοιολογική προσέγγιση

Για τη λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων, όπως περιγράφεται στο Δ.Λ.Π. 39, χρησιμοποιούνται συγκεκριμένες έννοιες, οι ορισμοί των οποίων προσδιορίζονται από το Πρότυπο και είναι οι παρακάτω:

Βέβαιη δέσμευση: είναι μία δεσμευτική συμφωνία για την ανταλλαγή μίας καθορισμένης ποσότητας πόρων για μία καθορισμένη τιμή και σε μία καθορισμένη μελλοντική ημερομηνία ή ημερομηνίες.

Προσδοκώμενη συναλλαγή: είναι μία μελλοντική συμφωνία που αναμένεται αλλά για την οποία δεν υπάρχει δέσμευση.

Μέσο αντιστάθμισης: είναι ένα προσδιοριζόμενο παράγωγο ή (για αντιστάθμιση του κινδύνου μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών μόνο) ένα προσδιοριζόμενο μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ή μία μη παράγωγη χρηματοοικονομική υποχρέωση της οποίας η εύλογη αξία ή οι ταμιακές ροές αναμένεται να σταθμίσουν τις μεταβολές της εύλογης αξίας ή των ταμιακών ροών ενός προσδιοριζόμενου αντισταθμιστικού στοιχείου.

Αντισταθμιζόμενο στοιχείο: είναι περιουσιακό στοιχείο, υποχρέωση, βέβαιη δέσμευση ή πολύ πιθανή μελλοντική προσδοκώμενη συναλλαγή ή καθαρή επένδυση σε εκμετάλλευση στο εξωτερικό που α) εκθέτει την οντότητα σε κίνδυνο μεταβολών της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμιακών ροών και το οποίο β) προσδιορίζεται ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο.

Αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης: είναι ο βαθμός στον οποίο οι μεταβολές στην εύλογη αξία ή οι ταμιακές ροές του αντισταθμιζόμενου στοιχείου που αποδίδονται σε αντισταθμιζόμενο κίνδυνο σταθμίζονται από μεταβολές στην εύλογη αξία ή τις ταμιακές ροές του μέσου αντιστάθμισης.

Στις έννοιες που χρησιμοποιούνται στο Δ.Λ.Π. 39 συμπεριλαμβάνονται και αυτές του παράγωγου και ενσωματωμένου παράγωγου που αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς συνδέονται άμεσα με την έννοια και λειτουργία του αντισταθμιζόμενου μέσου, δηλαδή του χρηματοοικονομικού εργαλείου με το υλοποιείται η αντιστάθμιση κινδύνου.

Το Δ.Λ.Π. 39 διακρίνει τρεις τύπους σχέσεων αντιστάθμισης:

- **Εύλογης αξίας,** η οποία χρησιμοποιεί παράγωγα ή άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία προκειμένου να συμψηφίσει αρνητικές μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων που εκτίθενται σε συγκεκριμένους κινδύνους και θα επηρεάσουν τα αποτελέσματα της χρήσης

- **Ταμιακών ροών,** συνδέεται με την έκθεση της επιχείρησης στη μεταβλητότητα των ταμιακών ροών που συνδέεται με αναγνωρισμένο

χρηματοοικονομικό στοιχείο που συνδέεται με συγκεκριμένους κινδύνους που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα χρήσης

- **Καθαρής επένδυσης σε μία επιχειρηματική δραστηριότητα στο εξωτερικό**, όπου με χρηματοοικονομικά μέσα επιδιώκεται ο συμψηφισμός ή και η εξάλειψη συναλλαγματικών κινδύνων από μία επένδυση σε θυγατρική επιχείρηση του εξωτερικού.

3.3 Αντισταθμιζόμενα στοιχεία και προσδιορισμός τους

Όπως γίνεται φανερό από την εννοιολογική προσέγγιση που προηγήθηκε, ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η έννοια του αντισταθμιζόμενου στοιχείου από το οποίο πηγάζει η έκθεση της εκάστοτε οικονομικής οντότητας σε κίνδυνο και με βάση το οποίο σχεδιάζεται και υλοποιείται η αντιστάθμισή του. Ο προσδιορισμός από την επιχείρηση ενός στοιχείου ως αντισταθμιζόμενου συνδέεται με την έκθεσή της σε συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς κινδύνους:

- συναλλαγματικό κίνδυνο (κίνδυνος διακύμανσης της αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου λόγω των μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες)
- κίνδυνο επιτοκίου (κίνδυνος διακύμανσης της αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου λόγω των μεταβολών των επιτοκίων της αγοράς)
- κίνδυνο αγοράς (κίνδυνος διακύμανσης της αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου ως αποτέλεσμα των μεταβολών στις τιμές της αγοράς, είτε αυτές προκαλούνται από παράγοντες που αφορούν ειδικά το μέσο ή τον εκδότη του, είτε από παράγοντες που επηρεάζουν γενικά την αγορά μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι ανωτέρω μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων)
- πιστωτικό κίνδυνο ή κίνδυνο αθέτησης πληρωμών (κίνδυνος ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο να αθετήσει την υποχρέωσή του, προξενώντας οικονομική ζημιά στο άλλο μέρος).

Ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία μπορούν να προσδιοριστούν τα εξής:

- ένα περιουσιακό στοιχείο (χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού)
- μία (χρηματοοικονομική) υποχρέωση
- μία εκτός ισολογισμού βέβαιη δέσμευση
- πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή
- καθαρή επένδυση σε επιχειρηματική δραστηριότητα στο εξωτερικό,

που εκθέτουν την επιχείρηση σε κίνδυνο μεταβολών της εύλογης αξίας ή των μελλοντικών ταμιακών ροών και προσδιορίζεται ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο από την ίδια την επιχείρηση.

Τα παραπάνω στοιχεία περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά και μη χρηματοοικονομικά στοιχεία που μπορούν να προσδιοριστούν ως αντισταθμιζόμενα. Τα ΔΛΠ ορίζουν ότι ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο μπορεί να προσδιοριστεί και ένα μη χρηματοοικονομικό στοιχείο μόνο σε δύο περιπτώσεις:

- έναντι συναλλαγματικού κινδύνου ή
- στο σύνολό του έναντι παντός κινδύνου, λόγω δυσκολίας να απομονωθεί και να επιμετρηθεί αναλογικά το μέγεθος της μεταβολής των ταμιακών ροών ή της εύλογης αξίας που οφείλονται σε συγκεκριμένους κινδύνους, εκτός του συναλλαγματικού.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η έννοια του αντισταθμιζόμενου στοιχείου, παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα⁸ χρηματοοικονομικά στοιχεία που συνήθως προσδιορίζονται από τις επιχειρήσεις ως αντισταθμιζόμενα:

Αντισταθμιζόμενα στοιχεία	Κίνδυνος που αντισταθμίζεται
Εμπορικές απαιτήσεις από πελάτες σε ξένο νόμισμα	Κίνδυνος μείωσης της αξίας των απαιτήσεων, λόγω μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας
Επενδύσεις σε μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο	Κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας των μετοχών
Λήψη δανείου σε κυμαινόμενο επιτόκιο	Κίνδυνος αύξησης μελλοντικών πληρωμών για τόκους, λόγω της αύξησης των επιτοκίων
Δέσμευση για αγορά παγίου από οίκο του εξωτερικού, η οποία θα διακανονιστεί σε ξένο νόμισμα	Κίνδυνος να απαιτηθεί μεγαλύτερη ταμειακή εκροή κατά την αγορά, λόγω μεταβολής στις συναλλαγματικές ισοτιμίες
Δέσμευση για την πώληση ενός τόνου μετάλλου (π.χ. σιδήρου) τον επόμενο χρόνο	Κίνδυνος διακύμανσης των ταμειακών ροών από τις μεταβολές στις τιμές του μετάλλου

⁸ Grant Thornton, 2η έκδοση «Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, I.F.R.S.: αναλυτική παρουσίαση» Αθήνα, Grant Thornton, 2006 (σελ. 914)

Επένδυση σε κρατικά ομόλογα εξωτερικού	Κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας του ομολόγου, λόγω αύξησης των επιτοκίων ή/και μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας
Προβλεπόμενη αγορά αργού πετρελαίου τον επόμενο μήνα	Κίνδυνος διακύμανσης ταμειακής εκροής λόγω αύξησης στις τιμές του πετρελαίου
Προθεσμιακή κατάθεση που ανανεώνεται κάθε τρίμηνο, με βάση το τρέχον επιτόκιο	Κίνδυνος οι ταμιακές ροές για τόκους να μειωθούν λόγω της μείωσης των επιτοκίων
Προβλεπόμενες πωλήσεις εμπορευμάτων σε πελάτες στο εξωτερικό, τον επόμενο χρόνο.	Κίνδυνος διακύμανσης των ταμειακών ροών από μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας
Χαρτοφυλάκιο ομολόγων Διαθέσιμων προς πώληση	Κίνδυνος στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου, λόγω μεταβολών στο επιτόκιο
Επένδυση σε θυγατρική του εξωτερικού (συμπεριλαμβανομένων και πιθανών δανείων)	Κίνδυνος υποτίμησης του νομίσματος στο οποίο διατηρείται η επένδυση

Από τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι ως αντισταθμιζόμενο μπορεί να προσδιοριστεί από την επιχείρηση:

- είτε ένα μεμονωμένο στοιχείο (π.χ. δάνειο σε κυμαινόμενο επιτόκιο)
- είτε μία ομάδα στοιχείων (π.χ. χαρτοφυλάκιο ομολόγων) με την προϋπόθεση ότι τα στοιχεία αυτά μοιράζονται την αντισταθμιζόμενη σε κίνδυνο έκθεση και η μεταβολή της εύλογης αξίας που αποδίδεται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο για κάθε επιμέρους στοιχείο αναμένεται να είναι περίπου ανάλογη προς τη συνολική μεταβολή
- είτε ένα τμήμα του χαρτοφυλακίου των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή των υποχρεώσεων.

3.4 Χρηματοοικονομικά στοιχεία: ιδιαιτερότητες και εξαιρέσεις

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία (περιουσιακά ή υποχρεώσεις), όταν προσδιορίζονται ως αντισταθμιζόμενα, είναι δυνατό (σύμφωνα με τους τύπους αντιστάθμισης), να αντισταθμίζονται μερικώς ως προς τις ταμειακές τους ροές ή την εύλογη αξία τους με την προϋπόθεση ότι η αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης είναι μετρήσιμη. Για παράδειγμα, η διακράτηση μετοχών εισηγμένων σε χρηματιστήριο του

εξωτερικού που αποτιμώνται σε ξένο νόμισμα (π.χ. δολάρια Αμερικής) μπορεί να αντισταθμιστεί μόνο ως προς τον συναλλαγματικό κίνδυνο.

Στην περίπτωση⁹ που μέρος των ταμιακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου προσδιοριστεί ως αντισταθμιζόμενο, το μέρος αυτό πρέπει να είναι μικρότερο από τις συνολικές ταμιακές ροές του στοιχείου αυτού. Για παράδειγμα, στην περίπτωση υποχρέωσης της οποίας το πραγματικό επιτόκιο είναι μικρότερο από το τρέχον επιτόκιο Libor, η επιχείρηση δεν μπορεί να προσδιορίσει ένα μέρος της υποχρέωσης με υπολογιζόμενους τόκους βάσει του Libor και το υπόλοιπο ως αρνητικό υπολειμματικό μέρος λόγω του χαμηλότερου πραγματικού επιτοκίου. Μπορεί όμως να προσδιορίσει ως αντισταθμιζόμενο στοιχείο το σύνολο των ταμιακών ροών από ολόκληρη την υποχρέωση, αντισταθμίζοντας για ένα συγκεκριμένο κίνδυνο που στο παράδειγμα θα μπορούσε να οριστούν οι μεταβολές του Libor.

Επιπρόσθετα, αν ένα χρηματοοικονομικό μέσο σταθερού επιτοκίου αντισταθμιστεί μετά τη δημιουργία του και τα επιτόκια, στο μεσοδιάστημα έχουν μεταβληθεί, η οντότητα δύναται να προσδιορίσει ένα ποσοστό ίσο προς ένα επιτόκιο αναφοράς το οποίο είναι υψηλότερο από το συμβατικό επιτόκιο που καταβάλλεται για το στοιχείο. Η εταιρία μπορεί να πράξει έτσι εφόσον το επιτόκιο αναφοράς είναι μικρότερο από το πραγματικό επιτόκιο με την προϋπόθεση ότι το μέσο είχε κατά την ημερομηνία που αρχικά είχε καθοριστεί το αντισταθμιζόμενο στοιχείο. Για παράδειγμα, μία οικονομική οντότητα δημιουργεί ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο σταθερού επιτοκίου, αξίας 1000€ και με πραγματικό επιτόκιο 6%, όταν το Euribor είναι 4%. Η αντιστάθμιση αρχίζει λίγο αργότερα, όταν τα δεδομένα έχουν αλλάξει, με το Euribor να έχει αυξηθεί στο 8% και την εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου να έχει μειωθεί στα 900€. Η οικονομική οντότητα υπολογίζει ότι αν είχε αγοράσει το περιουσιακό στοιχείο την ημερομηνία που το προσδιόρισε αρχικά ως αντισταθμισμένο στοιχείο για την τότε εύλογη αξία των 900€, η πραγματική απόδοση θα ήταν 9,5%. Επειδή το Euribor είναι χαμηλότερο από αυτήν την πραγματική απόδοση, η οικονομική οντότητα μπορεί να προσδιορίσει ένα ποσοστό Euribor των 8% που απαρτίζεται μερικώς

---

⁹ PriceWaterhouseCoopers
(www.pwc.com/extweb/pwpublications.nfs/docid/ce5f993cb77f8f9580256b35004f5576) Δεκέμβριος 2005
(helpful hint, page 9)

από συμβατικές ταμιακές ροές και μερικώς από τη διαφορά μεταξύ τρέχουσας εύλογης αξίας (900€) και πληρωτέου στη λήξη ποσού (1000€).

Στο Δ.Λ.Π. 39 καθορίζονται ρητά και τα στοιχεία που δεν μπορούν να προσδιοριστούν ως αντισταθμιζόμενα αναφορικά με συγκεκριμένους κινδύνους ως εξής¹⁰:

- μία επένδυση που διακρατείται μέχρι τη λήξη δε μπορεί να αποτελέσει αντισταθμιζόμενο στοιχείο αναφορικά με τον κίνδυνο επιτοκίου (ή τον κίνδυνο προπληρωμών), καθώς ο προσδιορισμός μίας επένδυσης ως διακρατούμενης μέχρι τη λήξη απαιτεί να υπάρχει πρόθεση να διακρατηθεί η επένδυση μέχρι τη λήξη χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι μεταβολές στην εύλογη αξία ή τις ταμιακές ροές τέτοιας επένδυσης που αποδίδονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Ωστόσο, μία επένδυση διακρατούμενη μέχρι τη λήξη είναι δυνατό να αποτελέσει αντισταθμιζόμενο στοιχείο ως προς τον κίνδυνο από μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τον πιστωτικό κίνδυνο.

- μόνο περιουσιακά στοιχεία, βέβαιες δεσμεύσεις και πολύ πιθανές προσδοκώμενες συναλλαγές στις οποίες εμπλέκεται μέρος που δεν ανήκει στην οικονομική οντότητα μπορούν να προσδιοριστούν ως αντισταθμιζόμενα στοιχεία. Κατ' επέκταση, η λογιστική αντιστάθμιση μπορεί να εφαρμοστεί σε συναλλαγές μεταξύ των μελών του ίδιου ομίλου μόνο στις ιδιαίτερες καταστάσεις των μελών αυτών και όχι στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του ομίλου. Κατ' εξαίρεση, ο συναλλαγματικός κίνδυνος ενός ενδοεταιρικού χρηματικού στοιχείου (π.χ. πληρωτέος/εισπρακτέος λογαριασμός μεταξύ δύο θυγατρικών) μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο αντισταθμιζόμενο στοιχείο στις ενοποιημένες καταστάσεις αν καταλήγει σε άνοιγμα (κέρδη ή ζημίες) από συναλλαγματικές ισοτιμίες που δεν απαλείφονται πλήρως με την ενοποίηση.

---

¹⁰ [International financial reporting standards., International Accounting Standards Board. «Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης \(ΔΠΧΠ\) 2006: συμπεριλαμβανομένων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων \(ΔΛΠ\) & Διερμηνειών την 1η Ιανουαρίου 2006»](#) Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007 (σελ 1449)

3.5 Μέσα Αντιστάθμισης

Μέσο αντιστάθμισης είναι ένα προσδιοριζόμενο παράγωγο, του οποίου η εύλογη αξία ή οι ταμιακές ροές αναμένεται να συμψηφίσουν μεταβολές στην εύλογη αξία ή τις ταμιακές ροές ενός αντισταθμισμένου στοιχείου.

Ως μέσο αντιστάθμισης μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο, το οποίο η επιχείρηση προορίζει για να μειώσει τον κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένη. Η αντιστάθμιση συναλλαγματικού κινδύνου αποτελεί τη μόνη εξαιρεση, κατά την οποία η επιχείρηση μπορεί να προσδιορίσει ως μέσο αντιστάθμισης και ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση.

Ένα παράγωγο ή ένα άλλο μέσο μπορεί να προσδιοριστεί ως μέσο αντιστάθμισης, μόνο όταν ο αντισυμβαλλόμενος είναι πρόσωπο εκτός του ομίλου που ανήκει η επιχείρηση. Σε αντίθετη περίπτωση, η λογιστική αντιστάθμισης μπορεί να εφαρμοστεί σε επίπεδο ατομικών οικονομικών καταστάσεων, αλλά όχι και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Σχετικά με τα μέσα αντιστάθμισης ισχύουν τα εξής:

- σε μία αντισταθμιστική σχέση είναι δυνατό να αντιστοιχίζεται μέρος του μέσου αντιστάθμισης (π.χ. 50% του τεκμαρτού ποσού), αλλά δε μπορεί να υφίσταται αντισταθμιστική σχέση για μέρος της διάρκειας του αντισταθμιστικού μέσου.
- ένα μέσο αντιστάθμισης μπορεί να προσδιοριστεί για την αντιστάθμιση περισσοτέρων του ενός κινδύνων με την προϋπόθεση ότι οι αντισταθμιζόμενοι κίνδυνοι προσδιορίζονται με σαφήνεια, αποδεικνύεται η αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης και είναι δυνατό να υπάρξει επιβεβαίωση της συγκεκριμένης αντιστοίχισης του αντισταθμιστικού μέσου και των διαφόρων θέσεων σε κίνδυνο.
- Για την αντιστάθμιση ενός μέσου μπορούν να χρησιμοποιηθούν δύο ή περισσότερα παράγωγα προϊόντα

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΣΤΑ Δ.Λ.Π.

4.1 Προϋποθέσεις εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης

Για να οριστεί μία σχέση ως αντισταθμιστική και να υπαχθεί στη λογιστική αντιστάθμιση. Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 υπάρχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Επίσημος προσδιορισμός αντισταθμιστικής σχέσης: καθορίζεται και τεκμηριώνεται η αντισταθμιστική σχέση στην αρχή της αντισταθμιστικής πράξης.
- Η αντιστάθμιση αναμένεται άκρως αποτελεσματική: η αποτελεσματικότητα αφορά το βαθμό στον οποίο οι μεταβολές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές του αντισταθμιζόμενου στοιχείου συμψηφίζονται με τις μεταβολές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές του μέσου αντιστάθμισης.
- Η αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα, δηλαδή είναι μετρήσιμη με αξιοπιστία.
- Η αξιολόγηση της αντιστάθμισης σε συνεχιζόμενη βάση, έτσι ώστε να είναι άκρως αποτελεσματική σε όλες τις καλυπτόμενες περιόδους για τις οποίες είχε προσδιοριστεί.
- Για τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, η μελλοντική συναλλαγή να είναι πολύ πιθανό να συμβεί.

4.2 Λογιστικοί χειρισμοί (συνοπτικά)

Η αντιστάθμιση εύλογης αξίας αντιμετωπίζεται λογιστικά ως ακολούθως:

- κέρδη και ζημίες που προκύπτουν κατά την αποτίμηση του μέσου αντιστάθμισης στην εύλογη αξία του, αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα χρήσης
- οι διαφορές που προκύπτουν στην εύλογη αξία του αντισταθμιζόμενου στοιχείου και αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο, αναμορφώνουν τη λογιστική αξία του στοιχείου.

Αντίστοιχα, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών αντιμετωπίζεται λογιστικά ως ακολούθως:

- το μέρος του κέρδους ή της ζημίας του αντισταθμιστικού μέσου που τεκμηριώνεται ως αποτελεσματική αντιστάθμιση, αναγνωρίζεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια μέσω της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

- το αναποτελεσματικό μέρος του κέρδους ή της ζημίας του μέσου αντιστάθμισης, αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης

Τέλος, στην αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης στο εξωτερικό ακολουθούνται λογιστικοί χειρισμοί παρόμοιοι με αυτούς της λογιστικής αντιστάθμισης ταμειακών ροών και συγκεκριμένα:

- το σκέλος του κέρδους ή της ζημίας του αντισταθμιζόμενου μέσου που τεκμηριώνεται ως αποτελεσματική αντιστάθμιση, αναγνωρίζεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια μέσω της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων
- το αναποτελεσματικό σκέλος αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- το κέρδος ή η ζημία από το μέσο αντιστάθμισης που αφορά στο αποτελεσματικό σκέλος της αντιστάθμισης που έχει αναγνωριστεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια μεταφέρεται στα αποτελέσματα κατά τη διάθεση (πώληση) της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο εξωτερικό.

4.3 Γνωστοποιήσεις

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται από τα Δ.Λ.Π. στις γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Για τις οικονομικές καταστάσεις των ετήσιων λογιστικών περιόδων που έληξαν την 31/12/2006, οι γνωστοποιήσεις αναφορικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα (και κατ'επέκταση τη λογιστική αντιστάθμισης) παρατίθεται στο Δ.Λ.Π. 32. Οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τις οικονομικές καταστάσεις που ξεκίνησαν από την 01/01/2007 διέπονται από τις διατάξεις του Δ.Π.Χ.Π. 7.

Το Δ.Λ.Π. 32 οριοθετεί και αναλύει τους 4 χρηματοοικονομικούς κινδύνους με βάση τους οποίους εφαρμόζεται και η αντισταθμιστική λογιστική. Η επιχείρηση πρέπει να αναλύει την εφαρμοζόμενη πολιτική διαχείρισης και αντιμετώπισης των κινδύνων, καθώς και τις πολιτικές αντιστάθμισης για κάθε μελλοντική συναλλαγή για την οποία χρησιμοποιεί λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων.

Για τις αντισταθμίσεις εύλογης αξίας, ταμειακών ροών ή επενδύσεων σε επιχειρηματικές δραστηριότητες του εξωτερικού προβλέπεται:

- μία γενική περιγραφή της αντιστάθμισης
- μία περιγραφή του χρησιμοποιούμενου μέσου αντιστάθμισης και της εύλογης αξίας του κατά την ημερομηνία του ισολογισμού
- η φύση των κινδύνων που αντισταθμίζονται
- για τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, τις περιόδους που αναμένεται οι ροές αυτές να συμβούν, καθώς και την επίπτωση που αναμένεται να έχουν στα αποτελέσματα
- μία περιγραφή των προβλεπόμενων συναλλαγών για τις οποίες είχε προγενέστερα εφαρμοστεί η λογιστική της αντιστάθμισης των ταμειακών ροών, αλλά δεν αναμένεται πλέον να συμβούν

Στις περιπτώσεις που τα κέρδη ή οι ζημιές από μία αντιστάθμιση ταμειακών ροών έχουν αναγνωριστεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια μέσω της Κατάστασης Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων, θα πρέπει να γνωστοποιούνται τα ακόλουθα:

- το ποσό που αναγνωρίστηκε στα ίδια κεφάλαια, καθώς και το ποσό που μεταφέρθηκε από τα ίδια κεφάλαια, στα αποτελέσματα για την παρουσιαζόμενη περίοδο
- το ποσό που μεταφέρθηκε από τα ίδια κεφάλαια στην αρχική αξία κτήση ή στη λογιστική αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μίας υποχρέωσης, ως αποτέλεσμα μίας αντισταθμισμένης συναλλαγής

4.4 Δυσχέρειες στην εφαρμογή των κανόνων αντιστάθμισης

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. αποτέλεσε σε διεθνές επίπεδο μία μικρή επανάσταση στον τομέα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες, τα Δ.Λ.Π. έγιναν αιτία πολλών δυσχερειών καθώς η αναγκαστική εφαρμογή τους απαίτησε επενδύσεις σε προσωπικό, πληροφοριακά συστήματα και εκπαίδευση.

Το Δ.Λ.Π. 39 και οι απαιτήσεις του σε ό,τι αφορά τη χρήση αντισταθμιστικής λογιστικής αποτέλεσε μία από τις κύριες πηγές των παραπάνω δυσχερειών. Στην περίπτωση της Ελλάδας, σημειώνεται ότι δεν υπάρχει διάταξη σχετική στην ελληνική νομοθεσία που να ορίζει συγκεκριμένους κανόνες λογιστικής και αποτίμησης των παραγώγων, καθώς και γενικότερα πράξεων αντιστάθμισης. Οι ελληνικές τράπεζες κλήθηκαν, λόγω τη φύσης

των εργασιών τους, να αντιμετωπίσουν πρώτες τις νέες απαιτήσεις, ενώ μέχρι τότε εφάρμοζαν την μέθοδο των δεδουλευμένων για την λογιστική παρακολούθηση των παραγώγων και είχαν κατά περίπτωση υιοθετήσει την έννοια της γενικής αντιστάθμισης (macro-hedging). Με την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. δεν γίνεται πλέον αποδεκτή η γενική και η εσωτερική αντιστάθμιση.

Μερικές από τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π 39 που αποτέλεσαν και αποτελούν πονοκέφαλο για τα στελέχη των εισηγμένων επιχειρήσεων είναι:

- ο εκάστοτε προσδιορισμός της συγκεκριμένης συναλλαγής, του κινδύνου και της πράξης αντιστάθμισης
- η απαίτηση συγκεκριμένης και ξεκάθαρης τεκμηρίωσης, αλλά και συνέπειας με την πολιτική διαχείρισης κινδύνου (risk management strategy) και
- η απαίτηση για αποτελεσματική αντιστάθμιση (hedging), με αποτίμηση της αποτελεσματικότητας σε συνεχή βάση

Επιπλέον, οι μετρήσεις της αποτελεσματικότητας¹¹ της αντιστάθμισης απαιτούν την εκτέλεση τριών τύπων ποσοτικοποιήσεων (quantifications) για κάθε λογιστική περίοδο: μελλοντικής, απολογιστικής και σε παρούσες, (πραγματικές) τιμές, γεγονός που προϋποθέτει πολλές φορές τη χρήση στοχαστικών μοντέλων και αναλύσεων που οι περισσότερες επιχειρήσεις αγνοούσαν μέχρι την εφαρμογή των νέων Προτύπων.

Το σύνολο των ανωτέρω δυσχερειών αφορά κυρίως τον τραπεζικό κλάδο¹², ο οποίος σε όλες τις χώρες εφαρμογής των Δ.Λ.Π. αναγκάστηκε να προχωρήσει σε αναμόρφωση και επενδύσεις στα τμήματα που σχετίζονται με τις οικονομικές υπηρεσίες και τα πληροφοριακά τους συστήματα (accounting, treasury and information technology functions). Υπολογίζεται ότι το συνολικό κόστος της εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39 μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο ξεπέρασε τα 500 εκατομμύρια Αγγλικές Λίρες, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαιτήθηκαν δισεκατομμύρια Ευρώ.

---

¹¹ IAS 39 TECHNICAL MATTERS Subhash Abhayawansa; Indra Abeysekera *Financial Management*; Dec 2005/Jan 2006; ABI/INFORM Global pg. 22

¹² FINANCIAL INSTRUMENTS: IAS 39 : A MOVEABLE FEAST FOR ACCOUNTANTS? John Healy *Accountancy Ireland*; Dec 2004; 36, 6; ABI/INFORM Global pg. 16

5. CASE STUDY: ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ Δ.Λ.Π. ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟ Χ.Α.Α ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ

5.1 Σκοπός και δομή της μελέτης

Η παρούσα μελέτη εξετάζει το βαθμό επάρκειας των γνωστοποιήσεων που παρέχουν οι εισηγμένοι στο Χ.Α.Α. Τραπεζικοί Όμιλοι, σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Σκοπός της, είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων για το βαθμό εφαρμογής των Δ.Λ.Π. και των απαιτήσεων που αφορούν τη χρήση της λογιστικής αντιστάθμισης (Δ.Λ.Π. 39) στα πλαίσια της διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε μέσω της συλλογής στοιχείων και άντλησης σχετικών πληροφοριών, όπως αυτές απεικονίζονται στις δημοσιευμένες, για τη χρήση του 2006, χρηματοοικονομικές καταστάσεις πέντε τραπεζών. Με κριτήρια το μερίδιο αγοράς, το ύψος του ενεργητικού, αλλά και την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε αγορές του εξωτερικού, επιλέχθηκαν οι παρακάτω 5 τραπεζικοί όμιλοι:

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
- EFG Eurobank Α.Ε.
- Alpha Τράπεζα Α.Ε.
- Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.
- Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λιμιτεδ

Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω τραπεζικοί όμιλοι ανήκουν στην κατηγορία Χρηματοοικονομικών του Χ.Α. (η οποία περιλαμβάνει τους κλάδους τραπεζών, ασφαλιστικών εταιριών και χρηματοοικονομικών) και αντιπροσωπεύουν (με στοιχεία 31/12/06) το 69,39% του συνόλου του ενεργητικού και το 65,25% του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων της κατηγορίας αυτής.

Το προφίλ των ανωτέρω Ομίλων (με στοιχεία 31/12/06) καταγράφεται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα¹³:

---

¹³ Χρηματιστηριακός οδηγός «ICAP-H NAYTEMΠΟΡΙΚΗ» (www.naftemporiki.gr)

ΟΜΙΛΟΣ:	ΕΤΕ	EUROBANK	ALPHA	ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΚΥΠΡΟΥ
ΚΛΑΔΟΣ:	ΤΡΑΠΕΖΕΣ				
ΙΔΡΥΣΗ	1841	1924	1918	1916	1930
Διευθύνων Σύμβουλος	κ. Αράπογλου	κ. Νανόπουλος	κ. Ματζούνης	κ. Προβόπουλος	
Μετ. κεφάλαιο (31/12/2006)	€2.378.186.095	€1.436.265.094	€1.591.285.808	€1.611.037.874	€473.605.292
Ίδ. Κεφάλαια (31/12/2006)	€6.118.548.000	€3.162.000.000	€2.435.836.000	€1.628.095.000	€1.564.952.000
Έσοδα (2006)	€2.653.228.000	€3.674.000.000	€2.442.729.000	€1.480.475.000	€1.271.511.000
Προσωπικό	13.565	9.056	7.578	4.781	6.139
Οικονομική κατάσταση	Πολύ καλή	Πολύ καλή	Άριστη	Άριστη	Πολύ καλή
Πορεία εργασιών	Ανοδική	Ανοδική	Ανοδική	Ανοδική	Ανοδική

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, το δείγμα που συγκροτούν οι ανωτέρω τράπεζες, είναι επαρκές για τις ανάγκες της μελέτης και αντιπροσωπευτικό των εταιριών της κατηγορίας στην οποία ανήκουν στο Χ.Α.Α.

5.2 Αναλυτικά συμπεράσματα

Το περιεχόμενο της μελέτης και τα αναλυτικά συμπεράσματά της ομαδοποιούνται ανάλογα με το είδος των παρεχόμενων πληροφοριών, στους εξής τομείς:

- αξιολόγηση της παρεχόμενης πληροφόρησης σχετικά με την αναγνώριση και διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων
- αποτύπωση της αναγνώρισης και διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων στις ετήσιες Χρηματοοικονομικές καταστάσεις (Ισολογισμός, Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, Κατάσταση Ταμειακών Ροών)
- επάρκεια πληροφόρησης και διευκρινίσεις για το περιεχόμενο των ακολουθούμενων λογιστικών αρχών στα πλαίσια της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων
- επάρκεια παρεχόμενων πληροφοριών για τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα αντιστάθμισης

5.2.1 Πληροφόρηση για τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και τη διαχείρισή τους

Το σύνολο των υπό εξέταση τραπεζών κάνει αναφορά στην διαχείριση 5 χρηματοοικονομικών κινδύνων: πιστωτικού, αγοράς, επιτοκίου, συναλλαγματικού και ρευστότητας. Σε μερικές από τις εκθέσεις, ο συναλλαγματικός και ο επιτοκιακός κίνδυνος αναφέρονται ως τμήμα της ανάλυσης του κινδύνου αγοράς.

Κατ' εξαίρεση η έκθεση της τράπεζας Κύπρου επεκτείνει την αναφορά της και σε πιο εξειδικευμένους κινδύνους και συγκεκριμένα το ρυθμιστικό κίνδυνο, την ένταση του ανταγωνισμού, τον νομικό καθώς και τον πολιτικοοικονομικό κίνδυνο. Ωστόσο οι αναφορές αυτές είναι περιορισμένες και επιγραμματικές

Σημειώνεται ότι στην έκθεση της Eurobank η σημείωση που αναφέρεται στη διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων ξεκινάει με σύντομη αναφορά στη χρήση των χρηματοοικονομικών μέσων, παρέχοντας έτσι μία πιο ολοκληρωμένη και συμβατή με τα Δ.Λ.Π. έκθεση διαχείρισης των σχετικών κινδύνων.

Ακολουθεί μία σύντομη αναφορά στην πληροφόρηση για τη διαχείριση των 5 βασικών κινδύνων που αναφέρονται στις ετήσιες εκθέσεις.

Πιστωτικός κίνδυνος

Στις εκθέσεις που μελετήθηκαν γίνεται μία θεωρητική αναφορά στον πιστωτικό κίνδυνο (ορισμός, δομή υπηρεσιών διαχείρισης κλπ), η οποία είναι περιορισμένη στις ALPHA, Πειραιώς και Κύπρου. Η γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων αναφέρεται με συγκεντρωτικά στοιχεία στις εκθέσεις των ΕΤΕ & Πειραιώς.

Στην έκθεση της Εθνικής Τράπεζας γίνεται μία πιο αναλυτική αναφορά για την διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, την ταξινόμησή τους, τους ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται, αλλά και τις εξασφαλίσεις της τράπεζας. Η ανάλυση ολοκληρώνεται με αναφορά στη διοικητική οργάνωση των υπηρεσιών που διαχειρίζονται τον πιστωτικό κίνδυνο και με μία γεωγραφική κατανομή του χαρτοφυλακίου απαιτήσεων.

Ανάλογη είναι και η αναφορά στον πιστωτικό κίνδυνο από τη Eurobank, η οποία επιπλέον κάνει σύντομη θεωρητική αναφορά στα όρια ελέγχου των ανοιχτών καθαρών θέσεων σε παράγωγα, τους κύριους διακανονισμούς συμψηφισμού (για

αντισυμβαλλόμενα μέρη με τα οποία πραγματοποιεί σημαντικό όγκο συναλλαγών) και τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με την πίστωση.

Κίνδυνος αγοράς συμπεριλαμβανομένων των επιτοκιακού & συναλλαγματικού κινδύνου

Ο επιτοκιακός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος αναφέρονται ως μέρος του κινδύνου αγοράς σε ορισμένες από τις εξεταζόμενες εκθέσεις. Το σύνολο των τραπεζών αναφέρουν ως μέθοδος μέτρησης του κινδύνου αγοράς τον υπολογισμό της αξίας σε κίνδυνο (Value at Risk).

Ξεχωρίζει είναι η έκθεση της Εθνικής Τράπεζας στην οποία ο επιτοκιακός κίνδυνος χαρακτηρίζεται διαχρονικά ως ο σημαντικότερος. Η βαρύτητα που αποδίδεται στον επιτοκιακό κίνδυνο αιτιολογείται από την ύπαρξη αξιόλογου χαρτοφυλακίου ομολόγων (κυρίως εκδόσεως του Ελληνικού Δημοσίου). Στη σχετική ανάλυση γίνεται αναφορά στη χρήση αντισταθμιστικών θέσεων σε Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (futures) επί ομολόγων γερμανικού Δημοσίου, με αποτέλεσμα τη μετατροπή του κινδύνου από το σταθερό επιτόκιο των ομολόγων ελληνικού Δημοσίου, σε κίνδυνο πιστωτικού ανοίγματος σε ομόλογα του γερμανικού Δημοσίου που χαρακτηρίζονται από συνήθεις διακυμάνσεις. Εκτός των παραπάνω, η Εθνική χρησιμοποιεί την αγορά των συμβάσεων ανταλλαγής για να μετατρέψει μέρος του κινδύνου σταθερού επιτοκίου σε κίνδυνο κυμαινόμενου επιτοκίου.

Στις εξεταζόμενες εκθέσεις των 5 τραπεζικών ομίλων οι αναφορές στους κινδύνους αγοράς, συναλλάγματος και επιτοκίου, επεκτείνονται πέραν της θεωρητικής πληροφόρησης και σε αριθμητικές αναλύσεις. Συγκεκριμένα παρέχονται στοιχεία για το βαθμό έκθεσης στον επιτοκιακό κίνδυνο των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων με βάση την ημερομηνία λήξης τους (από 1 μήνα έως 5 έτη). Αντίστοιχες αριθμητικές αναλύσεις παρέχονται για τον κίνδυνο ρευστότητας, ενώ για τον επιτοκιακό κίνδυνο παρέχονται στοιχεία με βάση τα νομίσματα θέσης (EURO, USD, GBP, JPY, CHF και λοιπά).

Στους επόμενους πίνακες παρέχονται οι σχετικές αριθμητικές αναλύσεις της Εθνικής Τράπεζας για τον κίνδυνο επιτοκίου, ρευστότητας και συναλλαγματικό κίνδυνο αντίστοιχα:

Ο βαθμός έκθεσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της Τράπεζας στον επιτοκιακό κίνδυνο παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

31 Δεκεμβρίου 2006	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρες απαιτήσεις	Σύνολο
Ενεργητικό							
Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα.....	1.280.268	9.156	-	-	-	745.040	2.034.464
Έντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα.....	68.502	5.386	111.444	-	-	-	185.332
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων.....	2.508.136	1.085.913	578.572	296.645	-	70.657	4.539.923
Χρημ/κά περι/κά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.....	329.482	75.041	7.017.501	2.868.295	1.956.524	36.782	12.283.625
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις).....	19.592.852	2.617.650	6.167.364	2.683.045	1.436.025	258.362	32.755.298
Χαρτ/κιο επενδύσεων							
- διαθέσιμων προς πώληση (*).....	53.972	95.889	475.101	612.027	423.916	4.792.473	6.453.378
- διακρατ. μέχρι τη λήξη.....	-	85.000	18.400	2.280	-	-	105.680
Λοιπά.....	450.735	5.389	7.768	684	-	2.483.886	2.948.462
Σύνολο ενεργητικού.....	24.283.947	3.979.424	14.376.150	6.462.976	3.816.465	8.387.200	61.306.162
Παθητικό							
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	4.698.894	777.086	376.058	1.484	9.565	8.376	5.871.463
Υποχρεώσεις προς πελάτες.....	38.129.672	2.898.096	2.878.375	184.372	72.975	401.174	44.564.664
Μειωμένης εξασφάλισης στοιχεία παθητικού.....	350.000	1.116.948	486.674	-	558.452	-	2.512.074
Λοιπές.....	83.418	31.469	2.173	1.752	-	2.120.601	2.239.413
Σύνολο παθητικού.....	43.261.984	4.823.599	3.743.280	187.608	640.992	2.530.151	55.187.614
Ανάλυση συνολικής διαφοράς επιτοκίων.....	(18.978.037)	(844.175)	10.632.870	6.275.368	3.175.473	5.857.049	6.118.548

Ο παρακάτω πίνακας αναλύει τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας σε χρονικές περιόδους ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια τους κατά την ημερομηνία του ισολογισμού και μέχρι τη συμβατική λήξη τους:

31 Δεκεμβρίου 2006	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Ενεργητικό						
Ταμείο & διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα.....	2.026.833	1.531	-	-	6.100	2.034.464
Έντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα.....	68.501	5.386	111.445	-	-	185.332
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων(καθαρό).....	2.578.208	1.086.275	578.582	296.858	-	4.539.923
Χρημ/κά περ/κά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.....	30.456	27.557	59.853	3.383.592	8.782.167	12.283.625
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.....	21.165	35.069	11.512	42.867	94.077	204.690
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά προβλέψεων).....	2.439.922	2.078.184	6.447.397	9.489.321	12.300.474	32.755.298
Χαρτί/κιο επενδύσεων						
- διαθ. προς πώληση (*).....	-	82.013	96.266	630.206	5.644.893	6.453.378
- διακρατ. μέχρι τη λήξη.....	-	-	-	5.680	100.000	105.680
Λοιπά.....	313.715	746.293	228.894	3.694	1.451.176	2.743.772
Σύνολο ενεργητικού.....	7.478.800	4.062.308	7.533.949	13.852.218	28.378.887	61.306.162
Παθητικό						
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα.....	4.559.111	776.451	416.121	110.215	9.565	5.871.463
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.....	92.660	10.973	5.640	33.049	202.365	344.687
Υποχρεώσεις προς πελάτες.....	38.606.396	2.802.623	2.866.007	219.048	70.590	44.564.664
Μειωμένης εξασφάλισης στοιχεία παθητικού.....	-	-	750.000	-	1.762.074	2.512.074
Λοιπές.....	154.655	980.432	682.393	2.161	75.085	1.894.726
Σύνολο παθητικού.....	43.412.822	4.570.479	4.720.161	364.473	2.119.679	55.187.614
Καθαρή διαφορά ρευστότητας.....	(36.934.022)	(508.171)	2.813.788	13.487.745	26.259.208	6.118.548

Η έκθεση της Τράπεζας στον συναλλαγματικό κίνδυνο έχει ως εξής:

31 Δεκεμβρίου 2006								
Ενεργητικό	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Other	Total	
Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα.....	2.002.244	9.909	1.335	154	549	20.273	2.034.464	
Εντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα.....	168.652	-	-	-	-	16.680	185.332	
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων...	3.198.319	138.257	165.784	10.978	35.223	991.362	4.539.923	
Χρημ/κά περι/κά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.....	12.103.771	36.445	-	138.110	-	5.299	12.283.625	
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.....	168.939	17.680	1.828	52	288	15.903	204.690	
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά προβλέψεων).....	31.229.317	1.109.242	236.589	10.704	119.314	50.132	32.755.298	
Χαρτ/κιο επενδύσεων -								
- διαθ. προς πώληση *	5.935.560	231.197	141.335	98.156	-	47.130	6.453.378	
- διακρατ. μέχρι τη λήξη.....	103.400	-	-	-	-	2.280	105.680	
Ακίνητα επενδύσεων.....	-	-	-	-	-	186	186	
Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις.....	237.836	-	-	-	-	-	237.836	
Άυλα πάγια στοιχεία.....	39.236	1.784	4.804	-	-	3.438	49.262	
Ενσώματα πάγια στοιχεία.....	1.084.384	906	2	-	-	6.639	1.091.931	
Λοιπά.....	1.095.526	96.856	131.557	34.307	2.778	3.533	1.364.557	
Σύνολο ενεργητικού.....	57.367.184	1.642.276	683.234	292.461	158.152	1.162.855	61.306.162	
Παθητικό								
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα.....	5.156.055	603.886	46.078	344	7.166	57.934	5.871.463	
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.....	268.868	33.936	4.482	35.697	1.202	502	344.687	
Υποχρεώσεις προς πελάτες.....	39.182.100	3.424.482	433.548	428.894	30.002	1.065.638	44.564.664	
Μειωμένης εξασφάλισης στοιχεία παθητικού.....	1.640.461	130.154	558.451	183.008	-	-	2.512.074	
Λοιπές υποχρεώσεις & υποχρεώσεις από φόρους.....	646.055	87.332	35.778	58.363	10.804	996.850	1.835.182	
Υποχρεώσεις από παροχές προς το προσωπικό.....	59.544	-	-	-	-	-	59.544	
Σύνολο παθητικού.....	46.953.083	4.279.790	1.078.337	706.306	49.174	2.120.924	55.187.614	
Καθαρή θέση ισολογισμού.....	10.414.101	(2.637.514)	(395.103)	(413.845)	108.978	(958.069)	6.118.548	

Κίνδυνος ρευστότητας

Για τον κίνδυνο ρευστότητας γίνονται αναφορές στην έννοια και το περιεχόμενο του κινδύνου και σε στοιχεία όπως τις πηγές ρευστότητας των τραπεζών, ενώ το σύνολο των τραπεζών παρέχουν και αριθμητικές αναλύσεις. Ενδεικτικά παρατίθεται η ανάλυση της Eurobank για τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού με βάση τη λήξη τους :

	31 Δεκεμβρίου 2006					Σύνολο € εκατ.
	Έως 1 μήνα € εκατ.	1-3 μήνες € εκατ.	3 - 12 μήνες € εκατ.	1 - 5 έτη € εκατ.	Πάνω από 5 έτη € εκατ.	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	1.638	3	-	-	-	1.641
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	3.120	1.028	264	531	253	5.196
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων	55	4	43	210	262	574
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	32	41	45	90	366	574
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	7.624	604	9.457	4.948	7.550	30.183
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	458	38	598	2.672	6.253	10.019
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	-	-	-	-	1.091	1.091
Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις	-	-	-	-	37	37
Αυτοπάγια στοιχεία	-	-	-	-	11	11
Ενσώματα πάγια στοιχεία	-	-	-	-	452	452
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	58	18	66	5	132	279
Σύνολο ενεργητικού	12.985	1.736	10.473	8.456	16.407	50.057
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.742	3.142	617	-	49	11.550
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	29	61	136	492	734
Υποχρεώσεις προς πελάτες	11.403	2.199	2.763	12.484	1.514	30.363
Λοιπά δανειακά κεφάλαια	10	12	-	734	2.759	3.515
Λοιπά στοιχεία παθητικού	422	123	31	1	156	733
Σύνολο παθητικού	19.593	5.505	3.472	13.355	4.970	46.895
Συνολικό άνοιγμα ρευστότητας	(6.608)	(3.769)	7.001	(4.899)	11.437	3.162

5.2.2 Αποτύπωση αναγνώρισης και διαχείρισης των κινδύνων στις Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Από μία πρώτη ματιά των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων ο χρήστης μπορεί να διαμορφώσει μία εικόνα σχετικά με την λογιστική διαχείριση των κινδύνων.

➤ Ισολογισμός

Τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά ή (χρηματοοικονομικά) μέσα, όπως συνήθως συμβόλαια επί συναλλαγματικών ισοτιμιών, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων και επιτοκίων και άλλα, χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες για σκοπούς διαχείρισης κινδύνων. Εμφανίζονται στον ισολογισμό ως περιουσιακά στοιχεία όταν είναι προς όφελος της τράπεζας ή ως υποχρεώσεις όταν είναι προς όφελος των αντισυμβαλλομένων της. Η τράπεζα χρησιμοποιεί τα παράγωγα για σκοπούς διαχείρισης κινδύνων (αντιστάθμισης εύλογης αξίας και ταμειακών ροών).

Στην παρούσα έρευνα, παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα (υποχρεώσεις & απαιτήσεις) αποτυπώνονται στον ισολογισμούς του 2006 & 2005 σε όλες τις τράπεζες εκτός της Τρ. Κύπρου που δεν εμφανίζει σχετικούς λογαριασμούς.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει τόσο το ύψος των λογαριασμών (σε χιλ Ευρώ) όσο και η σχέση μεταξύ των παράγωγων χρηματοοικονομικών στοιχείων (απαιτήσεις / υποχρεώσεις) που αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα με στοιχεία της 31/12/2006:

	ETE	Eurobank*	Alpha	Πειραιώς
Παράγωγα χρημ/κά στοιχεία ενεργητικού	204.690	574.000	254.566	52.978
Παράγωγα χρημ/κά στοιχεία παθητικού	344.687	734.000	226.223	61.069
Σχέση παραγώγων ενεργητικού προς παθητικό	0,59	0,78	1,13	0,87

*τα μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων της Eurobank αποτυπώνονται σε εκατ Ευρώ)

Σημειώνεται ότι η ύπαρξη παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων στον ισολογισμό αποτελεί ένδειξη αλλά όχι απόδειξη λογιστικής διαχείρισης (αντιστάθμισης) κινδύνων. Πληροφόρηση παρέχεται και από την Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.

➤ **Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων**

Στην σχετική Κατάσταση μόνο η Eurobank αποτυπώνει αποτελέσματα από την αντιστάθμιση ταμειακών ροών και για τις δύο χρήσεις (2006 & 2005). Στις Εθνική και Τρ. Κύπρου υφίσταται μεταβολή μόνο για τη χρήση του 2006 ενώ στις Alpha & Πειραιώς δε γίνεται καμία αναφορά. Συγκεκριμένα:

Εθνική Τράπεζα(σε χιλ Ευρώ)

2006:Αποτελέσματα αποτίμησης πράξεων αντιστάθμισης ταμειακών ροών: 3.383

2005: Καμία αναφορά αντιστάθμισης

Eurobank (σε εκατ Ευρώ)

2006: Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Αποτίμηση στην εύλογη αξία, μετά από φόρους: 19

Μεταφορά στο λογ/μό αποτελεσμάτων μετά από φόρους: (6)

2005: Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Αποτίμηση στην εύλογη αξία, μετά από φόρους: (2)

Μεταφορά στο λογ/μό αποτελεσμάτων μετά από φόρους: 10

Alpha Bank

2006 & 2005: Καμία αναφορά αντιστάθμισης

Τρ. Πειραιώς

2006 & 2005: Καμία αναφορά αντιστάθμισης

Τράπεζα Κύπρου (σε χιλ Κυπριακές Λίρες)

2006: Ζημίες από τη μεταβολή στην εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων με αντιστάθμισεις ταμειακών ροών: (599)

2005: Καμία αναφορά αντιστάθμισης

➤ **Κατάσταση Ταμειακών Ροών**

Μόνο οι Καταστάσεις Ταμειακών Ροών των Εθνικής και Alpha παρέχουν αναλυτική πληροφόρηση σχετικά με τις μεταβολές των παραγώγων και περιλαμβάνονται στην κατηγορία των ταμειακών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα εμφανίζονται:

Εθνική Τράπεζα (σε χιλ Ευρώ): 31/12/2006 31/12/2005

Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα: 120.075 (42.136)

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζουν:

Προβλέψεις πιστωτικών και λοιπών κινδύνων: 237.050 191.655

στην κατηγορία, μη – ταμειακά στοιχεία και λοιπές προσαρμογές που περιλαμβάνονται στο καθαρό αποτέλεσμα της περιόδου.

Alpha (σε χιλ Ευρώ): 31/12/2006 31/12/2005

Αξιόγραφα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και

Παραγώγων Ενεργητικού: (308.072) 36.368

Υποχρεώσεις από Παράγωγα: 85.591 (88.538)

5.2.3 Πληροφόρηση για τις λογιστικές αρχές που αφορούν την λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Το σύνολο των υπό εξέταση τραπεζών, συμπεριλαμβάνει στις σημειώσεις των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων ξεχωριστό κεφάλαιο με αναλυτική αναφορά στις λογιστικές αρχές, τόσο για το σύνολο των παρεχόμενων πληροφοριών όσο και για τη χρήση της λογιστικής αντιστάθμισης.

Κοινό χαρακτηριστικό των λογιστικών καταστάσεων που εξετάστηκαν, είναι ότι στο σύνολό τους δεν εφαρμόζουν τις απαιτήσεις του Δ.Χ.Π.Χ. 7 που απαιτεί περαιτέρω γνωστοποιήσεις ποιοτικών και ποσοτικών πληροφοριών σχετικά με την έκθεση σε κινδύνους που προέρχονται από χρηματοοικονομικά μέσα.. Υπενθυμίζεται ότι πρόκειται

για απαιτήσεις που εφαρμόζονται υποχρεωτικά από την 1/1/2007, αλλά προβλεπόταν και η προαιρετική εφαρμογή τους από την 1/1/2006.

Αρχικά γίνεται αναφορά σε τροποποιήσεις και διερμηνείες των δημοσιευμένων προτύπων καθώς και διευκρινίσεις για την εφαρμογή ή όχι των τροποποιήσεων αυτών κατά τη χρήση του 2006, στον τομέα αυτό υπάρχει επαρκής πληροφόρηση από το σύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών.

Ξεχωριστή πληροφόρηση παρέχεται σχετικά με τη λογιστική αντιστάθμιση στα πλαίσια της χρήσης παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων. Αναλυτικά:

ΕΘΝΙΚΗ

Η ΕΤΕ, (Σημείωση 2: Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών), κάνει ξεχωριστή αναφορά για τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα και τα μέσα αντιστάθμισης. Συγκεκριμένα αναφέρεται το περιεχόμενο και τα είδη των παραγώγων, όπως και επίσης και η χρήση τους για σκοπούς διαχείρισης των κινδύνων. Προσδιορίζονται τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να καταχωρηθεί ένα παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο ως κατεχόμενο για σκοπούς αντιστάθμισης, δηλαδή:

- Την ύπαρξη κατά τη σύναψη της συναλλαγής, επίσημης τεκμηρίωσης του μέσου αντιστάθμισης, του αντισταθμιζόμενου στοιχείου, του σκοπού - στρατηγικής αντιστάθμισης και της αντισταθμιστικής σχέσης μεταξύ μέσου αντιστάθμισης και αντισταθμιζόμενου στοιχείου
- Η αντιστάθμιση τεκμηριώνεται εφόσον καταδεικνύεται ότι είναι άκρως αποτελεσματική ως προς το συμψηφισμό των κινδύνων που απορρέουν από το αντισταθμιζόμενο στοιχείο καθ' όλη τη διάρκεια της αντισταθμιστικής σχέσης. Όπως αναφέρεται, ως άκρως αποτελεσματική κρίνεται μία αντιστάθμιση όταν επιτυγχάνεται ο συμψηφισμός των μεταβολών της εύλογης αξίας που απορρέουν από τον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο σε ποσοστό μεταξύ 80% και 125%.
- Η αντιστάθμιση είναι αποτελεσματική σε συνεχή βάση.

Αναφορά γίνεται επίσης στις αντισταθμίσεις εύλογης αξίας, η μεταβολή της οποίας καταχωρείται στα αποτελέσματα, όπως και στις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, από τις οποίες τα κέρδη ή οι ζημίες καταχωρούνται αρχικά στα ίδια κεφάλαια.

EUROBANK

Πανομοιότητα με αυτή της ETE είναι και η πληροφόρηση της Eurobank για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αντιστάθμισης

ALPHA

Πέραν της πληροφόρησης που παρέχουν οι ETE & Eurobank, η Alpha παρέχει διευκρινίσεις για τα Synthetic Swaps, μηχανισμός ο οποίος περιλαμβάνει τη μετατροπή καταθέσεων Ευρώ σε JPY (Γιέν Ιαπωνίας) και την παράλληλη κάλυψη του συναλλαγματικού κινδύνου με χρήση προθεσμιακής αγοράς συναλλάγματος. Τα Synthetic Swaps χρησιμοποιούνται προκειμένου η τράπεζα να αυξήσει την απόδοση των καταθέσεων επιλεγμένων πελατών.

Ανάλογη αναφορά γίνεται και στα Swaps συναλλάγματος, τα οποία χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση κινδύνου, ο οποίος προέρχεται από καταθέσεις και δάνεια πελατών. Ωστόσο, τα Swaps συναλλάγματος χαρακτηρίζονται ως εμπορικά, καθώς δεν υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση για την εφαρμογή της λογιστικής αντιστάθμισης.

Πέραν των αντισταθμίσεων εύλογης αξίας και χρηματοροών, αναφέρεται και η αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης σε οικονομική μονάδα εξωτερικού, ως παρόμοια με τη λογιστική αντιστάθμισης χρηματοροών.

Τρ. ΚΥΠΡΟΥ & ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Αντίστοιχη με την πληροφόρηση της ETE, είναι και η αναφορά των δύο τραπεζικών ομίλων (Κύπρου & Πειραιώς) για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για σκοπούς αντιστάθμισης κινδύνων (σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39).

5.2.4 Πληροφόρηση για τα παράγωγα ως μέσα αντιστάθμισης κινδύνων

Πέραν των πληροφοριών για τις λογιστικές αρχές και πολιτικές που συνδέονται με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα το σύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών παρέχουν και αριθμητικά στοιχεία τα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχουν. Από το βαθμό ανάλυσης και την ύπαρξη πληροφόρησης σχετικά με τα παράγωγα που διακρατούνται για αντιστάθμιση εύλογης αξίας και ταμειακών ροών αντικατοπτρίζεται και ο βαθμός χρήσης λογιστικής αντιστάθμισης.

Αναλυτικότερα, οι τράπεζες Εθνική, Πειραιώς και Κύπρου παρέχουν αριθμητικά δεδομένα για παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης χωρίς περαιτέρω επεξηγήσεις ή αναλύσεις.

Αντίθετα, οι Alpha και Eurobank αναλύουν περαιτέρω τα παράγωγα για σκοπούς αντιστάθμισης σε παράγωγα συναλλάγματος και επιτοκίου με αριθμητικά στοιχεία σύμφωνα με τους παρακάτω πίνακες:

Alpha

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (απαιτήσεις και υποχρεώσεις)

	31 Δεκεμβρίου 2006		
	Ονομαστική αξία συμβολαίων	Απαιτήσεις	Υποχρεώσεις
<i>Παράγωγα για εμπορικούς σκοπούς</i>			
α. Παράγωγα συναλλάγματος			
Προθεσμιακές πράξεις (fx forward)	772.506	7.169	5.410
Προθεσμιακές πράξεις (fx swaps)	1.651.405	17.636	10.102
Πράξεις ανταλλαγής συναλλάγματος (cross currency swaps)	533.026	67.005	61.398
Δικαιώματα προαίρεσης (currency options)	254.115	1.722	1.202
Δικαιώματα προαίρεσης (currency options) ενσωματωμένα σε πελατειακά προϊόντα	1.745	6	-
Σύνολο μη διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	3.212.797	93.538	78.112
β. Παράγωγα επιτοκίου			
Πράξεις ανταλλαγής επιτοκίου (interest rate swaps)	9.699.100	113.333	85.735
Δικαιώματα προαίρεσης (caps)	220.399	1.322	711
Σύνολο μη διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	9.919.499	114.655	86.446
Προθεσμιακά συμβόλαια (futures)	450.704	1	317
Δικαιώματα προαίρεσης (options)	100.000	4	-
Σύνολο διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	550.704	5	317
γ. Παράγωγα επί μετοχών			
Πράξεις ανταλλαγής μετοχών (equity swaps)	25.427	847	-
Σύνολο μη διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	25.427	847	-
δ. Παράγωγα επί δεκτών			
Προθεσμιακά συμβόλαια (futures)	4.930	-	44
Σύνολο διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	4.930	-	44
<i>Παράγωγα για σκοπούς αντιστάθμισης</i>			
α. Παράγωγα συναλλάγματος			
Προθεσμιακές πράξεις (fx swaps)	72.917	-	2.603
Πράξεις ανταλλαγής συναλλάγματος (cross currency swaps)	191.168	-	39.541
Σύνολο μη διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	264.085	-	42.144
β. Παράγωγα επιτοκίου			
Πράξεις ανταλλαγής επιτοκίου (interest rate swaps)	1.660.127	45.521	19.160
Σύνολο μη διαπραγματεύσιμων σε χρημαστήριο	1.660.127	45.521	19.160
Γενικό Σύνολο	15.637.569	254.566	226.223

Eurobank

	31 Δεκεμβρίου 2006		
	Συμβατική/ ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία Ενεργητικό € εκατ.	Παθητικό € εκατ.
Παράγωγα διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς			
Εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα σε συναλλάγμα			
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	1.226	22	19
- Προθεσμιακές συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος	2.358	38	26
- Εξωχρηματοπιστωτικά δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	1.870	22	21
		82	66
Εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα σε επτόκια			
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	25.343	376	356
- Συμβάσεις αμοιβαίας ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	838	18	79
- Προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίων	4.465	1	1
- Εξωχρηματοπιστωτικό δικαίωμα προαίρεσης επιτοκίων	14.131	26	33
		421	469
Διαπραγματεύσιμα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων σε χρημαστήρια	657	2	2
Διαπραγματεύσιμα δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων σε χρημαστήρια	382	1	(0)
		424	471
Λοιπά παράγωγα			
Εξωχρηματοπιστωτικά δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης δεικτών	25	4	4
Προθεσμιακές συμβάσεις χρεογράφων	4	0	0
Άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (ανάλυση παρατίθεται παρακάτω)	406	1	2
		5	6
Σύνολο παραγώγων διακρατούμενων για εμπορικούς σκοπούς		511	543
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.894	51	169
Συμβάσεις αμοιβαίας ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	129	5	7
		56	176
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών			
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	1.615	7	15
Σύνολο παραγώγων διακρατούμενων για αντιστάθμιση κινδύνων		63	191
Σύνολο παραγώγων στοιχείων ενεργητικού / παθητικού		574	734

Η πληροφόρηση αυτή αποτελεί μία ένδειξη ότι οι δύο τράπεζες εφαρμόζουν ουσιαστική λογιστική αντιστάθμισης πέραν της θεωρητικής εφαρμογής των απαιτήσεων του Δ.Λ.Π. 39. Στην ίδια κατηγορία μπορεί να ενταχθεί και η Εθνική Τράπεζα λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των παρεχόμενων πληροφοριών.

5.3 Μελέτη της PricewaterhouseCoopers¹⁴ για την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ από τις τράπεζες

Η PwC μελέτησε τα ετήσια δελτία και τις οικονομικές καταστάσεις 20 εκ των μεγαλύτερων τραπεζών διεθνώς, με σκοπό να αξιολογήσει την επίδραση της εφαρμογής των ΔΠΧΠ στον τρόπο που οι τράπεζες παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους.

¹⁴ www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=303

Σύμφωνα με τα γενικά συμπεράσματα της έρευνας που δημοσιεύθηκαν στα μέσα του 2007, οι μεγάλες διεθνείς τράπεζες ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στις προκλήσεις των πρόσθετων απαιτήσεων πληροφόρησης και των περίπλοκων λογιστικών αλλαγών που ανέκυψαν λόγω των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ). Ωστόσο, η εφαρμογή των ΔΠΧΠ συνοδεύτηκε και από εκπλήξεις με αποτέλεσμα παρά την κοινή προσέγγιση, σε αρκετές περιοχές να υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης προς την επίτευξη μεγαλύτερης συνέπειας και συγκρισιμότητας.

Ο βασικός στόχος για τις τράπεζες που συμμετείχαν στην μελέτη ήταν η συμμόρφωση με τα ΔΠΧΠ. Σε τομείς όπως η λογιστική αντιστάθμισης (hedge accounting), οι γνωστοποιήσεις ήταν αρκετά εκτενείς, αλλά οι τράπεζες παρέμειναν προσκολλημένες στις τυπικές απαιτήσεις περί γνωστοποιήσεων αντί να προσπαθήσουν να διαφοροποιηθούν από τους ανταγωνιστές τους στο επίπεδο της διαφάνειας των πληροφοριών. Για όλες τις τράπεζες που συμμετείχαν στην μελέτη, είναι θέμα υψηλής προτεραιότητας η εφαρμογή της λογιστικής αντιστάθμισης έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα απρόβλεπτων μεταβολών στα αποτελέσματα που προκύπτουν λόγω των σχετικών απαιτήσεων του ΔΛΠ 39 Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση.

Αλλά σημαντικά συμπεράσματα της μελέτης περιλαμβάνουν:

- Η επίδραση των ΔΠΧΠ στις προβλέψεις για επισφαλή δάνεια ήταν περιορισμένη. Ωστόσο οι αλλαγές στην βάση υπολογισμού των προβλέψεων απομείωσης δανείων λόγω του ΔΛΠ 39, αναμένεται στο μέλλον να αυξήσουν την μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων των τραπεζών, κάτι που θα πρέπει να περιληφθεί στην επικοινωνιακή στρατηγική των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Παρόλο που οι νέοι κανόνες έφεραν μεγαλύτερη διαφάνεια στη δημοσιοποίηση των συναλλαγών με παράγωγα, έχουν ενδεχομένως μειώσει τη συνέπεια μεταξύ της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών και του τρόπου που αυτή απεικονίζεται στις οικονομικές καταστάσεις.
- Τα ΔΠΧΠ οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές στην αποτίμηση και παρουσίαση των χρεογράφων που κατέχονται για επενδυτικούς σκοπούς. Οι περισσότερες τράπεζες προτίμησαν την κατηγοριοποίηση τους ως «διαθέσιμα-προς-πώληση» και την επακόλουθη καταχώρηση της μεταβολής της εύλογης

αξίας απευθείας στα ίδια κεφάλαια, αντί για τους περιορισμούς που συνεπάγεται η κατηγοριοποίηση τους ως «διακρατούμενες-μέχρι-λήξη».

- Οι τράπεζες χρησιμοποίησαν σε σημαντικό βαθμό την επιλογή της «εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων», αλλά η χρήση της περιορίστηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Παρόλο που η επιλογή της εύλογης αξίας εφαρμόστηκε εκτενώς σε περιοχές όπου μπορεί να βοηθήσει στον περιορισμό της μεταβλητότητας των αποτελεσμάτων, δεν έχει παρασχεθεί αρκετή πληροφόρηση σχετικά με τη μέθοδο προσδιορισμού των ευλόγων αξιών.
- Ενώ η δομημένη χρηματοδότηση (structured finance) είναι μία αυξανόμενη επιχειρηματική δραστηριότητα με σημαντικούς εγγενείς κινδύνους για τις τράπεζες, η μελέτη διαπιστώνει ότι το εύρος και βάθος των σχετικών γνωστοποιήσεων είναι περιορισμένο. Μεγαλύτερη διαφάνεια θα ήταν χρήσιμη προς όφελος αυτών που ενημερώνονται από τις οικονομικές καταστάσεις.

5.4 Έρευνα της Grant Thornton¹⁵ για τις επιπτώσεις εφαρμογής των Δ.Χ.Π.Χ. στις εισηγμένες του Χ.Α.Α. εταιρίες

Η εταιρία παροχής ελεγκτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών Grant Thornton που δραστηριοποιείται ως μέλος της Grant Thornton International στην Ελλάδα, πραγματοποίησε έρευνα με σκοπό την αξιολόγηση της παρεχόμενης πληροφόρησης από τις εισηγμένες στο Χ.Α.Α. εταιρίες με βάση τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των χρήσεων 2006 - 2005.

Η αξία της έρευνας είναι σημαντική, καθώς αποτυπώνει για πρώτη φορά τις μεταβολές στα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των εταιριών, αναλύει τις σημαντικότερες επιδράσεις των Δ.Χ.Π.Χ. και εξετάζει την επάρκεια πληροφόρησης ανά κατηγορία εταιριών της κλαδικής ταξινόμησης του Χ.Α.Α.

Σύμφωνα με τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας, τα Δ.Χ.Π.Χ. επέφεραν σημαντικές μεταβολές στα χρηματοοικονομικά μεγέθη των Ελληνικών Εισηγμένων Επιχειρήσεων, οι οποίες φαίνεται ότι στην πλειονότητά τους ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις πληροφόρησης. Ανησυχητική είναι η διαπίστωση, ότι τυχόν ελλείψεις

---

¹⁵ www.grant-thornton.gr/newportal/downloads/IFRS%20survey%202007%20.pdf

γνωστοποιήσεων δεν θεωρούνται αρκετά σημαντικές ώστε να οδηγούν σε έκθεση ελέγχου με εξαίρεση, λόγω μη εφαρμογής κάποιου Δ.Χ.Π.Χ. Ο κίνδυνος που υπάρχει είναι, από τη γενικότερα ακολουθούμενη πρακτική, να υποβαθμιστεί η αξία κάποιων γνωστοποιήσεων λόγω δυσκολιών στην παροχή της πληροφόρησης, με αποτέλεσμα να παγιωθεί η παράθεση ελλιπών ή η παράλειψη γνωστοποιήσεων για κάποιες συναλλαγές.

Τα συμπεράσματα που ενδιαφέρουν την παρούσα εργασία, αφορούν την ανάλυση των στοιχείων που σχετίζεται με την εφαρμογή του Δ.Λ.Π. 39 και συγκεκριμένα τις γνωστοποιήσεις για τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού (εκτός εμπορικών απαιτήσεων) στην κατηγορία Χρηματοοικονομικών του Χ.Α. που περιλαμβάνει 44 εταιρίες από τους κλάδους Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών, Ασφαλειών και Τραπεζών.

Χρήσιμα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση της κατηγορίας Χρηματοοικονομικών είναι:

- Το 38% των εταιρειών παρέχει αριθμητικές αναλύσεις και επεξηγήσεις για χρηματοοικονομικούς κινδύνους, ενώ το 53% περιορίζεται σε απλή αναφορά των χρηματοοικονομικών κινδύνων
- Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού παρουσιάζουν αύξηση κατά 60%.
- Αναλυτικότερα η διάρθρωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (εκτός εμπορικών απαιτήσεων) εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Διάρθρωση Χρηματοοικονομικών Στοιχείων Ενεργητικού (εκτός εμπορικών απαιτήσεων)

	Χρημ/κά 2006	Χρημ/κά 2005	% Μεταβολής	Σύνολο Χ.Α. 2006	% Χρημ/κών στο σύνολο του Χ.Α.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	€ 16.238	€ 15.147	7%	€ 16.922	96%
Επενδύσεις κρατούμενες έως τη λήξη τους	€ 5.932	€ 5.588	6%	€ 5.939	100%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	€ 1.355	€ 849	60%	€ 1.442	94%
Χρηματοοικονομικά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	€ 19.764	€ 18.972	4%	€ 20.020	99%

- Από τις πρόσθετες πληροφορίες που εμφανίζονται στο επόμενο πίνακα ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας των γνωστοποιήσεων, καθώς καταγράφεται ότι το 38% των εταιρειών (έναντι 5% στο σύνολο του Χ.Α.) παρέχει αριθμητικές αναλύσεις και επεξηγήσεις για χρηματοοικονομικούς κινδύνους, ενώ το 53% (έναντι 80% στο σύνολο του Χ.Α.) των εταιρειών περιορίζονται στην απλή αναφορά των χρηματοοικονομικών κινδύνων. Σημειώνεται ότι το 9% του

συνόλου της κατηγορίας παρέχει ανεπαρκείς πληροφορίες σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει.

Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Πρόσθετες Πληροφορίες (σε εκατ. €)

	Χρημ/κά 2006	Χρημ/κά 2005	% Μεταβολής	Σύνολο Χ.Α. 2006	% Χρημ/κών στο σύνολο του Χ.Α.
Χρημ/κά Στοιχεία Στην Εύλογη Αξία Μέσω των Αποτελεσμάτων					
Εταιρείες που έχουν χρημ/κα στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	18	16		94	
Εταιρείες που έχουν γνωστοποιήσει την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	8	6		37	
% Εταιρειών με χρημ/κα στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων που έχουν γνωστοποιήσει κέρδος - ζημιά απο αποτίμηση.	44%	38%		39%	
Διαθέσιμα προς Πώληση Χρημ/κά Στοιχεία					
Εταιρείες που έχουν διαθέσιμα προς πώληση χρημ/κά στοιχεία	20	20		150	
% εταιρειών που έχουν αποτιμήσει διαθέσιμα προς πώληση σε αξίες κτήσης	5%	20%		19%	
% εταιρειών με χρημ/κα στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση που γνωστοποιούν το αποθεματικό εύλογης αξίας απο την αποτίμηση	75%	60%		31%	
Εταιρείες που έχουν αποθεματικά εύλογης αξίας απο αποτίμηση διαθέσιμων προς πώληση	15	12		47	
Παράγωγα Χρημ/κά Στοιχεία					
Παράγωγα χρημ/κά στοιχεία ενεργητικού	€ 1.355	€ 849	60%	€ 1.442	94%
Παράγωγα χρημ/κά στοιχεία παθητικού	€ 1.559	€ 1.418	10%	€ 1.792	87%
Σχέση μεταξύ παράγωγων χρημ/κών στοιχείων (απαίτηση/υποχρέωση)	87%	60%		80%	
Εταιρείες που έχουν επενδύσεις κρατούμενες ως την λήξη	13	10		16	
Χρηματοοικονομικά Στοιχεία - Επάρκεια Γνωστοποιήσεων					
% εταιρειών που παρέχουν αριθμητικές αναλύσεις και επαρκείς επεξηγήσεις για τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους	38%			5%	
% εταιρειών με απλή αναφορά στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους	53%			80%	
% εταιρειών με ανεπαρκή αναφορά στους χρηματοοικονομικούς κινδύνους	9%			15%	

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αποτελούν πραγματικότητα για χιλιάδες επιχειρήσεις, καθώς η πρώτη τους εφαρμογή αποτελεί ήδη παρελθόν σε πολλές χώρες. Παρά τη γενικά επιτυχημένη λειτουργία τους, σε διεθνές επίπεδο καταγράφονται σημαντικά προβλήματα κατανόησης και συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις ορισμένων Προτύπων.

Οι απαιτήσεις και γνωστοποιήσεις που συνδέονται με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων και ειδικότερα των χρηματοοικονομικών μέσων, εμπεριέχουν δυσχέρειες εφαρμογής, και σε ορισμένες περιπτώσεις χρήζουν περαιτέρω διευκρινίσεων προκειμένου να εφαρμοστούν ομοιόμορφα και αποτελεσματικά.

Ενδεικτικό της σημασίας που δίνεται στην εφαρμογή της αντιστάθμισης κινδύνων από τα ΔΛΠ, αλλά και της μεγάλης ανάγκης για πρόσθετη πληροφόρηση και καθοδήγηση σχετικά με το θέμα της παρούσας πτυχιακής, είναι ότι το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) έθεσε, τον Σεπτέμβριου του 2007, σε δημόσια διαβούλευση προσχέδιο (exposure draft) σχετικά με προτεινόμενες τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 39 'Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση'. Σκοπός των τροποποιήσεων αυτών είναι να διευκρινιστεί τι μπορεί να οριστεί ως αντισταθμιστικό εργαλείο σε μία σχέση λογιστικής αντιστάθμισης.

Το προσχέδιο διευκρινίζει τους κινδύνους που είναι κατάλληλοι για να υποδειχθούν ως αντισταθμιστικοί κίνδυνοι όταν μία οντότητα αντισταθμίζει την έκθεσή τους σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο. Επιπλέον, διευκρινίζει πότε μία οντότητα μπορεί να καθορίσει ένα μέρος των ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου σαν αντισταθμιστικό στοιχείο. Σημειώνεται ότι πρόκειται για ένα προσχέδιο το οποίο είναι διαθέσιμο από τον IASB για σχολιασμό από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο έως τις αρχές του 2008.

Οι ελληνικές εισηγμένες εταιρίες και ειδικότερα τα τραπεζικά ιδρύματα που είναι εκ φύσεως πιο «εξοικειωμένα» με την αναγνώριση και διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα μερικής εφαρμογής και υιοθέτησης των απαιτήσεων του Δ.Λ.Π. 39 και ειδικότερα της εφαρμογής λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι ελληνικές λογιστικές αρχές που προϋπήρχαν,

δεν περιείχαν αναφορές για τη λογιστική και την αποτίμηση των παραγώγων και γενικότερα για πράξεις λογιστικής αντιστάθμισης. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε ένα αρνητικό προηγούμενο κατά την εφαρμογή των σχετικών απαιτήσεων και προστέθηκε στις αυξημένες σε κόστος απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39 σε ότι αφορά τη αποτελεσματική και συνεχή χρήση διαδικασιών αντιστάθμισης.

Με βάση τις τελευταίες δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις (χρήση 2006), καταγράφεται μία επιφυλακτικότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων να εφαρμόσουν αντισταθμιστική λογιστική, καθώς στην πλειοψηφία τους περιορίζονται σε θεωρητικές αναφορές ή μικρής έκτασης γνωστοποιήσεις για τη χρήση των παράγωγων χρηματοπιστωτικών μέσων. Σημειώνεται ότι στο σύνολό τους, οι εισηγμένοι στο ΧΑΑ τραπεζικοί όμιλοι, δεν εφάρμοσαν το ΔΧΠΧ 7 (υποχρεωτική εφαρμογή από την 1 Ιανουαρίου 2007), γεγονός που θα αποτελούσε αξιόλογη πρωτοβουλία (για τα οικονομικά επιτελεία τους αλλά και τους εξωτερικούς χρήστες), γεγονός που πιθανών συνδέεται με τις αυξημένες απαιτήσεις για ποιοτική και ποσοτική πληροφόρηση σχετικά με την έκθεση σε κινδύνους προερχόμενους από χρηματοοικονομικά μέσα.

Η αποτελεσματική χρήση της λογιστικής αντιστάθμισης, ταυτόχρονα με την παροχή ποιοτικής πληροφόρησης στις λογιστικές καταστάσεις, αποτελεί μονόδρομο για τον τραπεζικό κλάδο και κατ' επέκταση για το σύνολο των εταιριών που εφαρμόζουν σήμερα τα Δ.Λ.Π., καθώς η αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων αποτελεί πρόκληση αλλά και απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη κάθε οικονομικής μονάδας στο σύγχρονο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον.

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

[«Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης \(Δ.Π.Χ.Π.\) 2006 : συμπεριλαμβανομένων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων \(ΔΛΠ\) και Διερμηνειών της 1η Ιανουαρίου 2006»](#)

[International financial reporting standards., International Accounting Standards Board.](#)

Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007

«Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, I.F.R.S.: αναλυτική παρουσίαση»

Grant Thornton, 2η έκδοση

Αθήνα, Grant Thornton, 2006

«Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης I.F.R.S.: Εξειδικευμένα θέματα»

Grant Thornton

Αθήνα, Grant Thornton, Ιούλιος 2007

«Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ανάλυση και εφαρμογή σε συνδυασμό με το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο και την εμπορική και φορολογική νομοθεσία. Πρακτικές εφαρμογές.»

Εμμανουήλ Ι. Σακέλλη

Αθήνα, Εκδόσεις Ε. Σακέλλη, 2002

«Εισαγωγή στα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα : (financial derivatives)»

[Αγγελόπουλος_Παναγιώτης_Χρ_](#)

Αθήνα : Σταμούλης, c2005

Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 (– 18/8/2005): Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση

(ενημερωμένο μέχρι και τον Κανονισμό 108/2006 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

Διερμηνεία ΕΔΔΠΧΠ 2 – 25/11/2004: Μετοχές μελών σε συνεταιριστικές οικονομικές οντότητες και όμοια μέσα

(ενημερωμένο μέχρι και τον Κανονισμό 1073/2005 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

Διερμηνεία ΕΔΔΠΧΠ 9 – 1/3/2006: Επανεκτίμηση ενσωματωμένων παραγώγων

(ενημερωμένο μέχρι και τον Κανονισμό 1329/2006 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

Διερμηνεία ΕΔΔΠΧΠ 10 – 13/7/2006: Ενδιάμεση Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση και Απομείωση

(ενημερωμένο μέχρι και τον Κανονισμό 610/2007 της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

ΑΡΘΡΑ ΔΕΛΤΙΩΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

«Τρέχουσες εξελίξεις στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα»

Ελένης Βρέντζου και Χρήστου Νούνη

Τεύχος 49 (Απρίλιος – Ιούνιος 2007)

«Η δόμηση χρηματοπιστωτικών μέσων στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα»

Κώστα Γαλιάτσου, Phd

Τεύχος 48 (Ιανουάριος – Μάρτιος 2007)

«Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Εφαρμογή, δυσχέρειες και χρησιμότητα»

Γεωργίου Ιατρίδη, Phd

Τεύχος 39 (Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2004)

«Πιστωτικά Παράγωγα Προϊόντα: Καινοτομικά Εργαλεία Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου»

Δημήτρη Καινούργιου, Phd, Τεύχος 29 (Απρίλιος – Ιούνιος 2002)

«Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στον Ελληνικό Τραπεζικό Χώρο»

Στάθη Πετρόπουλου (Επίκουρος Ορκωτός Ελεγκτής, μέλος του Τραπεζικού Τομέα της Ernst and Young), Τεύχος 27 (Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2001)

Wiley IAS 2004 : interpretation and application of International Accounting and Financial Reporting Standards

[Epstein, Barry Jay, 1946-, Mirza, Abbas Ali.](#)

Hoboken, NJ : Wiley, c2004

ΑΡΘΡΑ

FINANCIAL INSTRUMENTS: IAS 39 : A MOVEABLE FEAST FOR ACCOUNTANTS?

John Healy, *Accountancy Ireland*; Dec 2004; 36, 6; ABI/INFORM Global pg. 16

IAS 39 TECHNICAL MATTERS

Subhash Abhayawansa; Indra Abeysekera

Financial Management; Dec 2005/Jan 2006; ABI/INFORM Global pg. 22

THE CURRENT DERIVATIVES ACCOUNTING STANDARDS: A BOTCHED EXERCISE

Pablo Triana

Corporate Finance Review; Mar/Apr 2007; 11, 5; Accounting & Tax Periodicals pg. 5

THE FOUR HORSEMEN OF THE (ACCOUNTING) APOCALYPSE

Pablo Triana

Corporate Finance Review; Sep/Oct 2006; 11, 2; Accounting & Tax Periodicals pg. 5

COST-EFFECTIVE HEDGES AND ACCOUNTING STANDARDS
Charles T Howard; Louis J D'Antonio
Accounting Horizons; Dec 2005; 19, 4; ABI/INFORM Global pg. 205

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

WWW.IASB.ORG

www.naftemporiki.gr (Χρηματιστηριακός οδηγός «ICAP-H NAYTEMPIOPIKH»)

www.pwc.com/extweb/pwpublications.nfs/docid/ce5f993cb77f8f9580256b35004f5576
(IAS 39 – Achieving hedge accounting in practice)

www.iasb.org/NR/rdonlyres/1D9CBD62-F0A8-4401-A90D-483C63800CAA/0/IAS39.pdf (TECHNICAL SUMMARY IAS 39)

www.iasb.org/NR/rdonlyres/60A2F0BD-59B2-4F6B-832E-1A24F80E38A3/0/EDIAS39-Sep2007.pdf (PROPOSED AMENDMENTS TO IAS 39, 9/07)

www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Financial+Instruments/Meeting+Summaries+and+Observer+Notes/IAS+39+Hedge+Accounting+issues+%E2%80%93+December+2006.htm (IAS 39 Hedge Accounting issues – December 2006)

www.iasb.org/NR/rdonlyres/4DC4C541-6B24-4371-B9FF-79C3525D8244/0/FIPortionspsJune07.pdf (ΙΣΤΟΡΙΚΟ)

www.grant-thornton.gr/newportal/downloads/IFRS%20survey%202007%20.pdf
(EPEYNA GRANT THORNTON 2005-2006)

www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=303
(Έρευνα της PwC για την πρώτη εφαρμογή των ΔΧΠΧ από τις τράπεζες)

www.globaltraining.gr/media/files/programs/sample%20pages%20tomoi/dlp2007_preview_pages_dlp33.pdf (Καθορισμός της δίκαιης αξίας ενός ΧΕ)

www.nbg.gr

www.alpha.gr

www.eurobank.gr

www.piraeusbank.gr

www.bankofcyprus.gr